

**VOOR EEN SYNODALE KERK:
COMMUNIO, PARTICIPATIO, MISSIO**

(Gemeenschap, participatie, zending)

Vademecum voor de Synode over de synodaliteit

**Officieel handboek voor het luisteren en de onderscheiding in de lokale Kerken:
Eerste fase [oktober 2021 - april 2022]
in de bisdommen en de bisschoppenconferenties
Met het oog op de vergadering van de bisschoppensynode in oktober 2023**

**Bisschoppensynode
Vaticaanstad**

Gepubliceerd door de Algemeen Secretaris van de Bisschoppensynode
Via della Conciliazione 34, Vaticaanstaat
September 2021

Gebed voor de Synode: *Adsumus Sancte Spiritus*

Iedere zitting van het Tweede Vaticaans Concilie begon met gebed *Adsumus Sancte Spiritus*, de eerste woorden van het Latijnse origineel, die betekenen: “Wij staan voor U, Heilige Geest”, een gebed dat in de geschiedenis honderden jaren is gebruikt bij concilies, synodes en andere kerkvergaderingen en dat wordt toegeschreven aan de heilige Isidorus van Sevilla (± 560 - 4 april 636). Terwijl wij beginnen aan dit synodale proces, nodigt dit gebed de Heilige Geest uit om in ons werkzaam te zijn, opdat wij een gemeenschap en een volk van genade kunnen zijn. Voor een synodale weg van 2021 tot 2023 stellen wij de volgende vereenvoudigde versie voor,¹ opdat iedere groep of liturgische vergadering het gemakkelijker kan bidden.

¹ De originele versie van *Adsumus Sancte Spiritus* kan men vinden op de site van de Synode.

**Wij staan voor U, Heilige Geest,
terwijl wij bijeenkomen in uw naam.**

**U alleen hebben we om ons te geleiden,
maak dat U thuis bent in ons hart;
leer ons de weg die wij moeten volgen,
en hoe wij deze moeten gaan.**

**Wij zijn zwak en zondaars;
laat niet toe dat wij de wanorde bevorderen.
Laat onwetendheid ons niet op de verkeerde weg brengen,
noch partijdigheid ons handelen beïnvloeden.**

**Maak dat wij in U onze eenheid vinden,
opdat wij samen kunnen gaan naar het eeuwige leven
en ons niet verwijderen van de weg van de waarheid
en van wat juist is.**

**Dat alles vragen wij U,
die overal en in iedere tijd werkzaam bent,
in de gemeenschap van de Vader en de Zoon,
in de eeuwen der eeuwen.**

Amen.

Inhoud

Vademecum

1. Inleiding

- 1.1 Wat is de doelstelling van dit Vademecum?
- 1.2 Wat is synodaliteit? De achter grond van deze Synode
- 1.3. Wat is de doelstelling van deze Synode? Doeleinden van het synodaal proces
- 1.4 Het thema van deze synode - *Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending*
- 1.5 Der ervaring op lokaal niveau

2. De principes van een synodaal proces

- 2.1 Wie kan participeren?
- 2.2 Een proces dat werkelijk synodaal is: kuisteren onderscheiding en participatie
- 2.3 Houdingen om te participeren aan het synodale proces
- 2.4 De valkuilen vermijden

3. Het synodale proces

- 3.1 De diocesane fase
- 3.2 De rol van de Bisschoppenconferenties en de Synodes van de oosterse Kerken
- 3.3 De continentale fase
- 3.4 De Vergadering van de Bisschoppensynode
- 3.5 De fase van de uitvoering

4. De synodale weg afleggen

- 4.1 Een synthese van wat is voorzien in de diocesane fase

- 4.2 De rol van de bisschop in het synodale proces
- 4.3 De rol van de priesters en de diakens in het synodale proces
- 4.4 Het routeplan (Voorbeelden van etappes voor de diocesane fase)
- 4.5 De basisingrediënten van de synodale ervaring

5. Middelen om het synodale proces te organiseren

- 5.1 Een methodologie voor het diocesane synodale proces
- 5.2 De informele dimensie voor het synodale proces
- 5.3 De fundamentele vraag van de raadpleging

Een woord van dank

Notitie: Dit *Vademecum* is bestemd voor heel de katholieke Kerk. Daarom verwijst de term “lokale Kerk” op een verwisselbare wijze naar een bisdom, een eparchie, een ordinariaat of welke andere gelijkwaardige kerkelijke instelling dan ook. Tegelijkertijd verwijst het *Vademecum*, wanneer het de term “bisschoppenconferentie” gebruikt, naar de permanente instelling van ieder Kerk *sui iuris*.

Aanhangsels

(A) De referenten of het team op diocesaan niveau

- a. De rol en de verantwoordelijkheden van de referenten of het team op diocesaan niveau
- b. De hoedanigheid van de referenten op diocesaan niveau

(b) Suggesties om een vergadering van synodale raadpleging te organiseren

© Presynodale diocesane vergadering

- a. Inleiding
- b. Doeleinden
- c. Participanten
- d. Orde van de dag en formulier
- e. Mogelijkheden om synodale video- of hybride vergaderingen (virtuele synodale vergaderingen) te houden
- f. De rol van de jongeren bij video- of hybride vergaderingen (virtuele synodale vergaderingen)

(D) Voorbereiding van de diocesane synthese

- a. Wat voor soort reactie/antwoord wordt er bij een diocesane synthese verwacht? Het doorgeven van de vruchten en de verscheidenheid van de synodale ervaring.
- b. Suggesties voor vragen om richting te geven aan de diocesane synthese
- c. Het in praktijk brengen van de vruchten van de diocesane synthese in de lokale Kerk

BRONNEN OM HET SYNODALE PROCES TE ORGANISEREN

I. Verklarende lijst van termen

II. Andere kwesties van raadpleging om het synodale proces richting te geven

III. Betrokkenheid van de verschillende groepen bij het synodale proces

IV. Richtlijnen en suggesties voor het luisteren op lokaal niveau

V. Bijbelse bronnen

VI. Liturgische bronnen

VII. Uittreksels van de documenten van de Kerk over het thema

VIII. De betekenis van de eenstemmigheid in het synodale proces

Veel voorkomende vragen over de Synode

Afkortingen

DV Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische constitutie *Dei Verbum* (18 november 1965)

EC Paus Franciscus, apostolische constitutie *Epiuscopalis communio* (15 september 2018)

FT Paus Franciscus, encycliek *Fratelli tutti* (3 oktober 2020)

GS Tweede Vaticaans Concilie, pastorale constitutie *Gaudium et spes* (7 december 1965)

ITC, Syn. Internationale Theologen Commissie, *De synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk* (2 maart 2018)

LG Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische constitutie *Lumen gentium* (21 november 1964)

DP *Documento Preparatorio* (Document ter voorbereiding)

RM Johannes Paulus II, encycliek *Redemptoris missio* (7 december 1990)

1. Inleiding

1.1. Wat is de doelstelling van dit *Vademecum*?

Dit *Vademecum* is opgezet als een handboek bij het *Document ter voorbereiding* ten dienste van de synodale weg. De twee documenten zijn complementair en zouden parallel gelezen moeten worden. Het *Vademecum* biedt in het bijzonder een praktische steun voor de diocesane referenten (of het team), aangewezen door de lokale bisschop om het Volk van God voor te bereiden en bijeen te brengen, opdat het een stem kan geven aan de eigen ervaring in zijn lokale Kerk. Deze uitnodiging op mondiaal niveau aan al de gelovigen vormt de eerste fase van de XVI Gewone Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode, waarvan het thema is: “*Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending*”.

Bij het creëren van deze mogelijkheid van luisteren en dialoog op lokaal niveau door middel van deze synode roept paus Franciscus de Kerk op om haar diep synodale natuur opnieuw te ontdekken. Deze herontdekking van de synodale wortels zal een proces met zich meebrengen dat erop gericht is samen nederig te leren hoe God ons roept om in het derde millennium Kerk te zijn.

Dit handboek wil een gids zijn om de krachtsinspanningen van iedere lokale Kerk te ondersteunen, niet een boek van regels. Zij die de verantwoordelijkheid hebben om het proces van luisteren en dialoog op lokaal niveau te organiseren, worden aangemoedigd om zich gevoelig te tonen voor de eigen cultuur en context, voor de bronnen en de banden en om te onderscheiden hoe men deze diocesane synodale fase onder leiding van de bisschop van hun bisdom kan verwezenlijken. Wij moedigen u aan uit deze gids nuttige ideeën te halen, maar ook uit te gaan van uw specifieke lokale situatie. Er kunnen nieuwe en creatieve wegen worden gevonden om tussen parochie en bisdom samen te werken om te synodale proces ten einde te brengen. Dit proces moet niet worden gezien als een drukkende last die concurreert met de lokale pastoraal. Het moet veeleer worden gezien als een gelegenheid om de synodale en pastorale bekering van iedere lokale Kerk te bevorderen om zo in de zending overvloedigere vruchten voort te brengen.

Veel streken hebben al processen gestart om zich met de gelovigen op het niveau van hun parochies, bewegingen en bisdommen in te zetten. Wij weten dat er verschillende landen zijn waar de lokale Kerk een eigen synodale dialoog is begonnen, waaronder de Kerkvergadering in Latijns-Amerika en de Caraïben, de Plenaire Raad in Australië en de synodale wegen in Duitsland en Ierland. In heel de wereld hebben veel diocesane synodes plaatsgevonden, waarvan er nu nog verschillende aan de gang zijn. Deze streken en bisdommen worden opgeroepen om hun reeds lopende synodale processen creatief gestalte te geven met de huidige Synode die in heel de Kerk aan de gang is. Voor enkele andere streken vormt de ervaring van dit synodale proces een onontgonnen gebied. Het is onze bedoeling dat de door dit *Vademecum* aangereikte bronnen nuttige instrumenten kunnen leveren ten dienste van allen door goede en vruchtbare praktijken voor te stellen die langs de weg gebruikt kunnen worden. Dit *Vademecum* bevat behalve dit handboek: a) liturgische, bijbelse bronnen en bronnen van gebed, online beschikbaar; b) meer gedetailleerde methodologische suggesties en instrumenten; c) voorbeelden van recente synodale activiteiten; d) een glossarium van termen voor het synodale proces.

Het is bijzonder belangrijk dat dit proces van luisteren plaatsvindt in een geestelijk klimaat dat openheid in het samen delen en luisteren bevordert. Daarom moedigen wij u aan de lokale

ervaring van het synodale proces te laten wortelen in de overweging van de Schriften, in de liturgie en in het gebed. Zo kan onze weg van wederzijds luisteren een authentieke ervaring zijn van de onderscheiding van de stem van de Heilige Geest. Een authentieke onderscheiding is mogelijk, wanneer er tijd is voor een diepgaande reflectie en waar een geest is van wederzijds vertrouwen, gemeenschappelijk geloof en een gedeelde doelstelling.

Het *Document ter voorbereiding* herinnert ons aan de context waarin deze Synode plaatsvindt: een wereldwijde pandemie, lokale en internationale conflicten, een groeiende invloed van de klimaatverandering, migraties, verschillende vormen van ongerechtigheid, racisme, geweld, vervolgingen en groeiende ongelijkheid in heel de mensheid om enkele factoren te noemen. In de Kerk wordt de context ook gekenmerkt door het leed dat is ervaren door minderjarigen en kwetsbare personen “ten gevolge van seksueel misbruik, machtsmisbruik en geestelijk misbruik, gepleegd door een aanzienlijk aantal leden van de clerus en gewijde personen”.² Dit gezegd zijnde, bevinden wij ons op een cruciaal ogenblik in het leven van de Kerk en de wereld. De COVID 19-pandemie heeft het bestaande onrecht explosief doen toenemen. Tegelijkertijd heeft deze wereldwijde crisis ons bewustzijn doen herleven dat wij allen in hetzelfde schuitje zitten en dat “het kwaad van ten koste gaat van de ander” (FT 32). De context van de COVID 19-pandemie zal zeker van invloed zijn op het verloop van het synodale proces. Deze wereldwijde pandemie stelt ware logistieke uitdagingen, maar biedt ook een gelegenheid om de revitalisatie van de Kerk te bevorderen op een kritiek ogenblik in de menselijke geschiedenis waarop veel lokale Kerken zich vragen stellen over de te volgen weg.

In deze context vertegenwoordigt de synodaliteit de weg waardoor de Kerk vernieuwd kan worden door het werken van de Heilige Geest, samen luisterend naar hetgeen God heeft te zeggen tot zijn volk. Dit samen afgelegd traject verenigt ons niet elkaar dieper met elkaar als Volk van God, maar stuurt ons ook om onze zending voort te zetten als een profetisch getuigenis dat de hele familie van de mensheid omvat, samen met onze christelijke broeders en zusters van andere denominaties en andere geloofstradities.

1.2 Wat is synodaliteit? De achtergrond van deze Synode

Met het bijeenroepen van deze Synode nodigt paus Franciscus de hele Kerk uit om te reflecteren over een thema van doorslaggevend belang voor haar leven en zending: “Juist de weg van de synodaliteit is de weg die God verwacht van de Kerk van het derde millennium”.³ In het kielzog van de door het Tweede Vaticaans Concilie voorgestelde vernieuwing is deze samen afgelegde weg tegelijkertijd een gave en een verantwoordelijkheid. Door samen te reflecteren over de tot nu toe afgelegde koers zullen de verschillende leden van de Kerk onder leiding van de Heilige Geest kunnen leren van de wederzijdse ervaringen en perspectieven (DP 1). Verlicht door het Woord van God en verenigd in gebed, zullen wij in staat zijn de processen te onderscheiden die gerealiseerd moeten worden om naar de wil van God te zoeken en de wegen te volgen die God ons roept af te leggen - naar een diepere gemeenschap, een vollere participatie en een grotere openheid voor het vervullen van onze zending in de wereld. De Internationale Theologen Commissie beschrijft synodaliteit zo:

‘Synode is een oud en eerbiedwaardig woord in de Traditie van de Kerk. De betekenis ervan raakt de diepste thema’s van de Openbaring [...]. Zij wijst op het door het Volk

² Franciscus, Brief aan het Volk van God (20 augustus 2018).

³ Franciscus, *Toespraak ter gelegenheid van de plechtigheid van de Herdenking van de 50ste verjaardag van de instelling van de Bisschoppensynode* (17 oktober 2015).

van God samen afgelegd traject. Op dezelfde wijze verwijst het naar de Heer Jezus, die zich presenteert als ‘de weg, de waarheid en het leven’ (Joh. 14, 6) en naar het feit dat de christenen als zijn volgelingen oorspronkelijk ‘volgers van het Woord’ werden genoemd (vgl. Hand. 9, 2; 19, 9.23; 22, 4; 24, 14.22).

Vóór alles duidt synodaliteit op de bijzondere *stijl* die het leven en de zending van de Kerk kenmerkt door haar natuur tot uitdrukking te brengen als Volk van God dat samen de weg gaat en in vergadering bijeenkomt, samengeroepen door de Heer Jezus in de kracht van de Heilige Geest om het evangelie te verkondigen. Synodaliteit zou tot uitdrukking moeten komen in de gewone wijze van leven en werken van de Kerk.

Op deze wijze maakt synodaliteit het hele Volk van God mogelijk samen de weg te gaan, luisterend naar de Heilige Geest en het Woord van God om te participeren aan de zending van de Kerk in de gemeenschap die Christus onder ons vestigt. Tenslotte is deze samen afgelegde weg de meest doeltreffende manier om de natuur van de Kerk als pelgrimerend en missionair Volk van God te tonen en in praktijk te brengen. (DP 1).

Het gehele Volk van God deelt door het doopsel een gemeenschappelijke waardigheid en roeping. Wij allen zijn krachtens ons doopsel geroepen actief te participeren aan het leven van de Kerk. In de parochies, in de kleine christengemeenschappen, in de lekenbewegingen, in de religieuze gemeenschappen en andere vormen van gemeenschap worden wij, vrouwen en mannen, jongeren en ouderen, allen uitgenodigd naar elkaar te luisteren om de suggesties van de Heilige Geest te horen, die onze menselijke krachtsinspanningen richting komt geven door leven en vitaliteit in de Kerk te brengen en ons te leiden in een diepere gemeenschap met het oog op onze zending in de wereld. Terwijl de Kerk deze synodale weg onderneemt, moeten wij al het mogelijke doen om te wortelen in ervaringen van een authentiek luisteren en een authentieke onderscheiding en de Kerk beginnen te worden die God ons roept te zijn.

1.3 Wat is de doelstelling van deze Synode? Doeleinden van het synodaal proces

De Kerk erkent dat synodaliteit een wezenlijk onderdeel is van haar natuur zelf. Een synodale Kerk zijn komt tot uitdrukking in oecumenische concilies, bisschoppensynodes, diocesane synodes en diocesane en parochiële concilies. Er zijn veel wijzen waarop wij nu al in heel de Kerk vormen van “synodaliteit ervaren. Een synodale Kerk is echter geen vereiste dat zich beperkt tot de bestaande instellingen. Synodaliteit is immers niet zozeer een gebeurtenis of een slogan als wel een stijl en een wijze van zijn waarmee de Kerk haar zending in de wereld beleeft. De zending van de Kerk vereist dat het gehele Volk van God samen een weg aflegt waarop ieder lid samen met de anderen zijn fundamentele rol vervult. Een synodale Kerk gaat in gemeenschap de weg op een gemeenschappelijke zending na te streven door middel van de participatie van ieder van haar leden. Het doeleinde van dit synodale proces is niet een tijdelijke ervaring of een *una tantum* (slechts één keer) aan synodaliteit te verschaffen, als wel veeleer het hele Volk van God een gelegenheid te bieden om samen te onderscheiden hoe men verder kan gaan op de weg die ons ertoe leidt om op de lange termijn een meer synodale Kerk te zijn.

Een van de vruchten van het Tweede Vaticaans Concilie is de instelling van de Bisschoppensynode geweest. Terwijl tot nu toe de Bisschoppensynode heeft plaatsgevonden als een vergadering van bisschoppen met en onder het gezag van de paus, realiseert de Kerk zich steeds meer dat synodaliteit een weg is voor heel het Volk van God. Het synodale proces is derhalve niet meer alleen een vergadering van bisschoppen, maar een weg voor alle gelovigen, waarbij iedere lokale Kerk een wezenlijk deel moet afleggen. Het Tweede

Vaticaan Concilie heeft het bewustzijn verstrekt dat alle gedoopten, zowel de hiërarchie als de leken, geroepen zijn actief te participeren aan de heilbrengende zending van de Kerk (*LG*, 32-33). De gelovigen hebben de Heilige Geest bij het doopsel en het vormsel ontvangen en zijn in het bezit van verschillende gaven en charisma's voor de vernieuwing en de opbouw van de Kerk als leden van het Lichaam van Christus. Zo is het leerstellig gezag van paus en bisschoppen in dialoog met de *sensus fidelium*, de levende stem van het Volk van God (vgl. *De Sensus Fidei in het leven van de Kerk*, 74). De weg van de synodaliteit is erop gericht pastorale beslissingen te nemen die zoveel mogelijk de wil van God weerspiegelen door deze te baseren op de levende stem van het Volk van God (*ITC, Syn.*, 68). Men merke op dat de samenwerking met de theologen - leken gewijden en religieuzen - een nuttige steun kan zijn om de stem van het Volk van God te verwoorden die de werkelijkheid van het geloof op grond van de beleefde ervaring tot uitdrukking brengt.

Terwijl de recente synodes thema's hebben onderzocht zoals de nieuwe evangelisatie, het gezin, de jongeren, Amazonië, concentreert onderhavige synode zich op het specifieke thema van de synodaliteit.

Het huidige synodale proces dat wij ondernemen, wordt geleid door een fundamentele vraag: **Hoe vindt dit "samen de weg gaan" op verschillende niveaus (van het lokale tot het universele niveau) plaats, waarbij het de Kerk mogelijk wordt gemaakt het evangelie te verkondigen? Welke stappen nodigt de Geest ons uit te zetten om te groeien als synodale Kerk?** (*DP*, 2).

In dit licht is het doel van de huidige synode samen met het gehele de Volk van God te luisteren naar hetgeen de Heilige Geest tegen de Kerk zegt. Dat doen wij door samen te luisteren naar het Woord van God in de Schrift en naar de levende Traditie van de Kerk en vervolgens door naar elkaar te luisteren, vooral naar hen die zich de periferie bevinden, door de tekenen van de tijden te onderscheiden. Het hele synodale proces is er in feite op gericht een beleefde ervaring van onderscheiding, participatie en medeverantwoordelijkheid te bevorderen, waar wij de mogelijkheid hebben om samen een verscheidenheid aan gaven met het oog op de zending van de Kerk in de wereld te verzamelen.

In deze zin is het duidelijk dat het doel van deze Synode niet het produceren van nog meer documenten is. Zij wil veeleer de mensen inspireren om van een Kerk te dromen die wij geroepen zijn om te zijn, om hoop te doen opbloeien, het vertrouwen te stimuleren, bruggen te bouwen, de geesten ter verlichten, de harten te verwarmen en onze handen te versterken voor onze gemeenschappelijke zending (*DP* 32). Dat betekent dat het doel van dit synodale proces niet een eenvoudige reeks oefeningen is die beginnen en eindigen, maar veeleer een weg van authentieke groei naar de gemeenschap en zending die God de Kerk te verwezenlijken in het derde millennium.

Dit samen afgelegde traject zal ons oproepen om onze mentaliteit en onze kerkelijke structuren te vernieuwen om de roepstem van God voor de Kerk te midden van de huidige tekenen van de tijd te beleven. Luisteren naar het hele Volk van God zal de Kerk pastorale beslissingen helpen nemen die zoveel mogelijk beantwoorden aan de wil van God (*ITC, Syn.* 68). Het laatste perspectief om deze synodale weg van de Kerk richting te geven bestaat uit ten dienste staan van de dialoog van God met de mensheid (*DV* 2) en samen de weg voor het Rijk Gods af te leggen (vgl. *LG* 9; *RM* 20). Kortom, dit synodale proces is erop gericht zich te bewegen naar een Kerk die met meer vrucht ten dienste staat van de komst van het Rijk der Hemelen.

1.4 Het thema van deze Synode - Voor een synodale Kerk: Gemeenschap, participatie en zending

In de viering van de herdenking van de 50ste verjaardag van de instelling van de Bisschoppensynode in oktober 2015 heeft paus Franciscus verklaard dat “de wereld waarin wij leven en die wij geroepen zijn ondanks haar tegenstrijdigheden lief te hebben en te dienen, vereist dat de Kerk de samenwerking op alle gebieden van haar zending versterkt”. Deze oproep om samen te werken voor de zending van de Kerk is aan heel het Volk van God gericht. Paus Franciscus heeft dit verhelderd. Toen hij *een directe uitnodiging tot het gehele Volk van God* richtte om bij te dragen aan de krachtsinspanningen van Kerk voor genezing: “Iedere gedoopte zou zich betrokken moeten voelen bij de verandering van Kerk en maatschappij, waaraan wij zoveel behoefte hebben. Deze verandering vraagt om een persoonlijke en gemeenschappelijke bekering die ons de dingen doet zien zoals de Heer ze ziet”. In april 2021 heeft paus een synodale weg van heel het Volk van God uitgeroepen, die in oktober 2021 in iedere lokale Kerk zal beginnen en zijn hoogtepunt zal vinden in oktober 2023 met de Algemene Vergadering van de Bisschoppenconferentie.

SLEUTELBEGRIPPEN VOOR HET SYNODALE PROCES

Het thema van de Synode is “Voor een synodale Kerk: Gemeenschap, participatie en zending”. De drie dimensies van het thema zijn **gemeenschap**, **participatie** en **zending**. Deze drie dimensies zijn ten diepste met elkaar verbonden. Het zijn de vitale pijlers van een synodale Kerk. Er is geen enkele hiërarchische orde ertussen. Integendeel, ieder verrijkt en geeft richting aan de andere twee. Er bestaat een dynamische relatie tussen de drie dimensies die moet worden verwoord, waarbij rekening moet worden gehouden met alle drie.

→ **Gemeenschap**: In zijn goedgunstige wil verenigt God onze volken, die verschillende zijn, maar met één geloof, door het verbond dat Hij zijn volk aanbiedt. De gemeenschap die wij delen, vindt haar diepste wortels in de liefde en de eenheid van de Drie-eenheid. Het is Christus die ons verzoent met de Vader en ons verenigt met elkaar in de Heilige Geest. Samen worden wij geïnspireerd door te luisteren naar het Woord van God door middel van de levende Traditie van de Kerk, geworteld als wij zijn in de *sensus fidei*, die wij delen. Wij allen hebben een rol te spelen in het onderscheiden en beleven van de oproep van God voor zijn volk.

→ **Participatie**: Een oproep om allen erbij te betrekken die behoren tot het Volk van God - leken, gewijden en religieuzen -, opdat zij zich inzetten voor een beoefening van een diep en respectvol luisteren naar elkaar. Dit luisteren schept ruimte om samen naar de Heilige Geest te luisteren en leidt onze aspiraties ten gunste van de Kerk van het derde millennium. Participatie is gebaseerd op het feit dat alle gelovigen gekwalificeerd zijn en geroepen om elkaar te dienen door middel van de gaven die ieder heeft ontvangen van de Heilige Geest. In een synodale Kerk is heel de gemeenschap in de vrije en rijke verscheidenheid van haar leden geroepen samen te *bidden, te luisteren, te analyseren, een dialoog te voeren, te onderscheiden en raad te verschaffen om pastorale beslissingen te nemen* die zoveel mogelijk beantwoorden aan de wil van God (ITC, *Syn.*, 67-68). Er moeten echte krachtsinspanningen worden gedaan om de inclusie te garanderen van hen die zich aan de periferie bevinden of zich buitengesloten voelen.

→ **Zending**: De Kerk bestaat om te evangeliseren. Wij mogen nooit op onszelf geconcentreerd zijn. Onze zending is getuigen van de Gods liefde te midden van de hele menselijke familie. Dit synodale proces heeft een diepe missionaire dimensie. Het heeft als doel het de Kerk mogelijk te maken om beter van het evangelie te getuigen, vooral bij hen die

in geestelijke, maatschappelijke, economische, politieke en existentiële periferieën in deze wereld leven. Zo is synodaliteit een weg waardoor de Kerk met meer vrucht haar zending van evangelisatie in de wereld kan volbrengen als een dessem ten dienste van de komst van het Rijk Gods.

1.5 De ervaring op lokaal niveau

De eerste fase van het synodale proces is een fase van luisteren in de lokale Kerken. Na de viering van de opening in Rome op zaterdag 9 oktober 2021 zal de diocesane fase van de Synode op zondag 17 oktober 2021 beginnen. Om in de beginfase van de synodale weg hulp te bieden heeft de algemeen secretaris van de Bisschoppensynode, kardinaal Mario Grech, in maart 2021 iedere bisschop geschreven met de uitnodiging een persoon of een team als referentiepunt te benoemen om de fase van het luisteren op lokaal niveau te leiden. Deze persoon of dit team zal ook de functie vervullen van verbinding tussen bisdom en parochies, alsook tussen bisdom en bisschoppenconferentie. De lokale Kerken worden uitgenodigd om hun antwoorden aan de eigen bisschoppenconferentie te verschaffen om het mogelijk te maken de ideeën binnen de vastgestelde termijn van april 2022 te verzamelen. Zo zullen de Bisschoppenconferenties en Synodes van de oosterse Kerken op hun beurt een samenvatting verschaffen aan de Bisschoppensynode. Dit materiaal zal worden samengevat en gebruikt voor het opstellen van twee werkdocumenten (bekend als *Instrumentum laboris*). Tenslotte zal te Rome in oktober 2023 de vergadering van de Bisschoppensynode worden gehouden.

In het *Document ter voorbereiding* is reeds gezegd (nr. 31):

Het doel van de eerste fase van de synodale weg is een breed proces van raadpleging te bevorderen om de rijkdom van de ervaringen van beleefde synodaliteit te verzamelen in hun verschillende uitingen en facetten en daarbij herders en gelovigen van de particuliere Kerken op al de verschillende niveaus te betrekken door de meest geschikte middelen overeenkomstig de specifieke lokale gegevens: de door de bisschop gecoördineerde raadpleging richt zich op “de priesters, de diakens en de leken gelovigen, hetzij individueel hetzij verenigd, zonder de kostbare bijdrage die kan komen van de mannelijke en vrouwelijke Godgewijde personen, te verwaarlozen” (EC, nr. 7). In het bijzonder wordt er de bijdrage gevraagd van de organen van participatie van de particuliere Kerken, vooral het priestercollege en de pastorale raad, van waaruit “een synodale Kerk” werkelijk “vorm kan beginnen te krijgen”.⁴ De bijdrage van de andere kerkelijke gegevens, waarnaar het Document ter voorbereiding, evenals de eigen bijdrage van wie deze rechtstreeks zal willen sturen, zal worden toegezonden, zal eveneens kostbaar zijn. Tenslotte zal het van fundamenteel belang zijn dat ook de stem van de armen en de buitengeslotenen, niet alleen die van degene die een rol of verantwoordelijkheid binnen de Kerken heeft, ruimte vindt.

De religieuze gemeenschappen, de lekenbewegingen, de verenigingen van gelovigen en andere kerkelijke groepen worden bemoedigd om aan het synodale proces te participeren in de context van de lokale Kerken. Zij hebben echter ook de mogelijkheid - en hetzelfde geldt voor iedere groep of persoon die niet de gelegenheid geeft dit op lokaal niveau te doen - een eigen bijdrage direct aan het Algemeen Secretariaat te sturen, zoals aangegeven in *Episcopalis communio* (art. 6 over het *Raadpleging van het Volk van God*):

⁴ Franciscus, *Toespraak ter gelegenheid van de herdenking van de 50ste verjaardag van de oprichting van de Bisschoppensynode*.

§1. De raadpleging van het Volk van God vindt plaats in de particuliere Kerken door middel van de Bisschoppensynodes van de hogere patriarchale en aartsbisschoppelijke Kerken, de Raden van Hiërarchen en de Vergaderingen van de Hiërarchen van de Kerken sui iuris en de Bisschoppenconferenties. In iedere particuliere Kerk verrichten de bisschoppen de raadpleging van het Volk van God met gebruikmaking van de door het recht voorziene organen van participatie zonder iedere andere modaliteit uit te sluiten die zij opportuun achten.

§ 2. Mannelijke en vrouwelijke Unies, Federaties en Conferenties van de Instituten van Gewijd Leven en Sociëteiten van Apostolisch Leven raadplegen de Hogere Superieuren, die op hun beurt de hulp kunnen inroepen van de eigen Raden en ook andere leden van voornoemde Instituten en Sociëteiten.

§ 3. Op dezelfde wijze raadplegen ook de door de Heilige Stoel erkende Verenigingen van gelovigen hun leden.

§ 4. De dicasteries van de Romeinse Curie bieden hun bijdrage aan, rekening houdend met de respectievelijke specifieke competenties.

§ 5. Het Algemeen Secretariaat van de Synode kan ook andere vormen van raadpleging van het Volk van God vinden.

Iedere vorm van luisteren zal worden aangepast aan de plaatselijke omstandigheden. Het is waarschijnlijk dat mensen in afgelegen gemeenschappen met een beperkte toegang tot internet een betrokkenheid hebben die verschilt van die in een stedelijke omgeving. De gemeenschappen die tegenwoordig te kampen hebben met de COVID 19-pandemie, zullen waarschijnlijk gelegenheden voor dialoog en luisteren organiseren die verschillen van die welke worden gekenmerkt door hoge percentages genezing. Wat de lokale omstandigheden ook zijn, de diocesane referenten worden uitgenodigd zich in te zetten voor een **maximale inclusie en participatie** door te proberen een zo groot mogelijk aantal personen erbij te betrekken, in het **bijzonder die ‘in de periferieën’ die vaak worden uitgesloten en vergeten**. Een zo breed mogelijke participatie aanmoedigen zal helpen waarborgen dat de op het niveau van bisdommen, bisschoppenconferenties en heel de Kerk geformuleerde syntheses de echte werkelijkheid en de door het Volk van God beleefde ervaring weerspiegelen. Daar deze betrokkenheid van het Volk van God fundamenteel is en voor velen een eerste kennismaking met de ervaring van synodaliteit vormt, is het essentieel dat iedere beoefening van luisteren op lokaal niveau, wordt geleid door de principes van gemeenschap, participatie en zending die deze synodale weg bezielen. Het verloop van het synodaal proces op lokaal niveau moet ook insluiten:

- **Onderscheiding** door luisteren om ruimte te scheppen voor de leiding van de Heilige Geest.
- **Toegankelijkheid** om te garanderen dat een zo groot mogelijk aantal personen kan participeren, onafhankelijk van plaats, taal, graad van opleiding, sociaaleconomische status, vermogens/onvermogens en materiële middelen.
- **Cultureel bewustzijn** om de verscheidenheid binnen de lokale gemeenschappen te vieren en te omarmen.
- **Inclusie**: al het mogelijke doen om hen erbij te betrekken die zich buitengesloten of gemarginaliseerd voelen.●
- **Deelgenootschap**, gebaseerd op het model van een medeverantwoordelijke Kerk.
- **Respect** voor de rechten, de waardigheid en de mening van iedere participant.

- **Accurate syntheses** die werkelijk een weerspiegeling zijn van het gamma aan kritische en lovende perspectieven van alle antwoorden, met inbegrip van de standpunten die alleen door een minderheid van participanten tot uitdrukking zijn gebracht.
- **Transparantie:** verzekeren dat de processen van uitnodiging, betrokkenheid, inclusie en verzamelen van de bijdragen duidelijk zijn en goed worden gecommuniceerd.
- **Billijkheid:** verzekeren dat iedere persoon om hem te laten participeren aan het proces van luisteren op gelijke wijze wordt behandeld, zodat iedere stem naar behoren kan worden gehoord.

De diocesane referenten worden aangemoedigd te putten uit de rijkdom van de ervaring, beleefd door de Kerk in haar lokale context. Het is nuttig gedurende de gehele diocesane fase de principes van het synodale proces en de noodzaak van een zekere gespreksstructuur voor ogen te houden, zodat deze samengevat kan worden en het schrijven van de werkdocumenten (*Instrumentum laboris*) efficiënt kan informeren. Wij willen letten op hoe de Geest spreekt door middel van het Volk van God.

2. De principes van een synodaal proces

2.1 Wie kan participeren?

In de evangeliën zien wij hoe Jezus zich tot allen richt. Hij redt niet alleen de personen individueel, maar als een volk dat Hij verenigt als enige Herder van heel de kudde (vgl. Johannes 10, 16). Het dienstwerk van Jezus laat ons zien dat niemand is uitgesloten van Gods heilsplan.

Het werk van evangelisatie en de heilsboodschap kunnen niet begrepen worden zonder rekening te houden met het openstaan van Jezus voor een zo groot mogelijk publiek. De evangeliën noemen dit de *menigte*, die bestaat uit alle personen die Jezus op zijn weg volgen, en allen die Jezus roept om Hem te volgen. Het Tweede Vaticaans Concilie onderstreept dat “alle mensen tot deze eenheid van het Volk van God zijn geroepen” (LG 13). God is werkelijk aan het werk in alle personen die Hij heeft verenigd. Daarom “kan het geheel van de gelovigen die de zalving van de Heilige ontvangen, in het geloof niet dwalen en brengt deze bijzondere eigenschap het door de bovennatuurlijke geloofszin van het hele volk tot uiting brengt, wanneer het ‘vanaf de bisschoppen tot en met de laatste leken gelovigen’ inzake geloof en zeden zijn algemene overeenstemming doet blijken” (LG 12). Het Concilie onderstreept bovendien dat die onderscheiding wordt bezielde door de Heilige Geest en voortgaat door middel van de dialoog tussen alle volken, daarbij de tekenen van de tijd interpreterend in trouw aan het onderricht van de Kerk.

In dit licht is het doeleinde van deze diocesane fase het Volk van God te raadplegen, opdat het synodale proces wordt verwezenlijkt door middel van het luisteren naar **alle gedoopten**. Met het bijeenroepen van deze Synode nodigt paus Franciscus alle gedoopten uit om te participeren aan dit synodale proces, dat begint op diocesaan niveau. De bisdommen worden opgeroepen voor ogen te houden dat de belangrijkste subjecten van deze ervaring alle gedoopten zijn. Een bijzondere aandacht dient te worden geschonken aan het erbij betrekken van de personen die gevaar lopen buitengesloten te worden: vrouwen, gehandicapten, vluchtelingen, migranten, ouderen, personen die in armoede leven, katholieken die zelden of nooit hun geloof praktiseren enz. Men zou ook creatieve middelen moeten vinden om kinderen en jongeren erbij te betrekken.

Alle gedoopten zijn samen het subject van de *sensus fidelium*, de levende stem van het Volk van God. Om ten volle aan de daad van onderscheiding te participeren is het tegelijkertijd belangrijk dat de gedoopten luisteren naar de stem van andere personen in hun lokale context, met inbegrip van hen die de geloofspraktijk hebben verlaten, personen met een andere geloofstraditie, personen die geen enkel religieus geloof hebben enz. Want, zoals het Concilie zegt: “Vreugde en hoop, verdriet en angst van de mensen van vandaag, vooral van de armen en van hen die, hoe ook, te lijden hebben, zijn evenzeer de vreugde en de hoop, het verdriet en de angst van de leerlingen van Christus: er is werkelijk niets bij mensen te vinden dat geen weerklank vindt in hun hart: (GS 1).

Terwijl **alle gedoopten** specifiek geroepen zijn om te participeren aan het synodale proces, zou **niemand** - onafhankelijk van welke religie hij of zij aanhangt - **uitgesloten moeten worden** van de mogelijkheid zijn of haar perspectieven en ervaringen te delen in de mate waarin hij of zij de Kerk wil helpen op haar synodale weg van het zoeken naar hetgeen goed en waar is. Dit geldt in het bijzonder voor hen die het meest kwetsbaar en gemarginaliseerd zijn.

2.2 Een proces dat werkelijk synodaal is: luisteren, onderscheiding en participatie

Het synodale proces is vóór alles een *geestelijk* proces. Het is geen mechanische oefening van het verzamelen van gegevens of een reeks vergaderingen of debatten. Het synodale luisteren is gericht op *onderscheiding*. Het vraagt van ons dat wij de kunst van de persoonlijke en gemeenschappelijke onderscheiding leren beoefenen. Wij luisteren naar elkaar, wij luisteren naar onze geloofstraditie en de tekenen van de tijd om te onderscheiden wat God tegen ons allen zegt. Paus Franciscus beschrijft de beide met elkaar verbonden doeleinden van dit proces van luisteren: “zozeer luisteren naar God dat wij de kreet van het Volk horen; luisteren naar het Volk, zodat wij daar de wil inademen waartoe God ons oproept”.⁵

Dit soort onderscheiding is niet alleen een toevallige oefening, maar uiteindelijk een wijze van leven die geworteld is in Christus, door de leiding van de Heilige Geest te volgen, door te leven tot meerder glorie van God. De gemeenschappelijke onderscheiding helpt bloeiende en veerkrachtige gemeenschappen op te bouwen voor de zending van de Kerk van vandaag. De onderscheiding is een genade van God, maar vereist onze menselijke betrokkenheid op eenvoudige manieren: bidden, reflecteren, aandacht schenken aan de eigen innerlijke gesteldheid, luisteren naar en spreken met elkaar op een authentieke, betekenisvolle en gastvrije wijze.

De Kerk biedt ons verschillende sleutels aan voor de interpretatie van de geestelijke onderscheiding. In geestelijke zin is de onderscheiding de kunst om te interpreteren in welke richting ons de verlangens van het hart brengen zonder ons te laten verleiden door hetgeen ons brengt naar waar wij nooit zouden willen gaan. Onderscheiding houdt reflectie in en vereist de inzet van zowel het hart als de geest bij het nemen van beslissingen in ons concrete leven om de wil van God te zoeken en te vinden.

Als luisteren de methode is van het synodale proces en de onderscheiding het doel ervan, dan is participatie het traject ervan. De participatie bevorderen brengt ons ertoe buiten onszelf te treden om anderen erbij te betrekken die een andere mening dan wij hebben. Luisteren naar hen die dezelfde mening als wij hebben, brengt geen enkele vrucht. De dialoog houdt de

⁵ Franciscus, *Toespraak ter gelegenheid van de Herdenking van de 50ste verjaardag van de oprichting van de Bisschoppensynode*.

ontmoeting met andere meningen in. God spreekt immers door middel van de stem van hen die wij gemakkelijk kunnen uitsluiten, marginaliseren of minimaliseren. Wij moeten ons op een bijzondere wijze ervoor inspannen naar degenen te luisteren bij wie wij in de verleiding komen hen als niet belangrijk te beschouwen, en degenen die ons ertoe dwingen nieuwe gezichtspunten die onze manier van denken kunnen veranderen, in overweging te nemen.

2.3 Houdingen om te participeren aan het synodale proces

Paus Franciscus heeft bij verschillende gelegenheden zijn visie gedeeld op hoe de praktijk van de synodaliteit tot uitdrukking komt. Wat hier wordt opgesomd, zijn specifieke houdingen die een luisteren en een echte dialoog mogelijk maken, terwijl wij participeren aan het synodale proces.

- **Synodaal zijn vereist tijd besteden aan het samen delen:** Wij worden uitgenodigd om met authentieke moed en eerlijkheid (*parrhesia*) te spreken om op een geïntegreerde wijze *vrijheid, waarheid en naastenliefde* te beleven. Allen kunnen groeien in begrip door middel van de dialoog.
- **Nederigheid in het luisteren moet overeenkomen met de moed in het spreken:** Allen hebben het recht gehoord te worden, evenals allen het recht hebben om te spreken. De synodale dialoog hangt af van de moed in zowel het spreken als in het luisteren. Het gaat er niet om zich in te zetten voor een debat om de ander te overtuigen. Het gaat er veeleer om wat een ander zegt, te aanvaarden als een manier waarop de Heilige Geest kan spreken voor het welzijn van allen (1 Kor. 12, 7).
- **De dialoog brengt ons tot nieuwheid:** Wij moeten bereid zijn onze mening te veranderen op grond van hetgeen wij van anderen hebben gehoord.
- **Openstaan voor bekering en verandering:** Vaak verzetten wij ons tegen wat de Heilige Geest ons ingeeft om te ondernemen. Wij zijn geroepen om die houdingen van zelfgenoegzaamheid en gemakzucht ter zijde te schuiven die ons ertoe brengen louter op grond van hoe de dingen in het verleden zijn gedaan, beslissingen te nemen.
- **Synodes zijn een kerkelijke uitoefening van de onderscheiding:** Onderscheiding is gebaseerd op de overtuiging dat God in de wereld aan het werk is en wij geroepen zijn om te luisteren naar hetgeen de Heilige Geest ingeeft.
- **Wij de tekenen van een Kerk die luistert en op weg is:** Door te luisteren volgt de Kerk het voorbeeld van God zelf, die luistert naar de kreet van zijn volk. Het synodale proces biedt ons de gelegenheid om ons open te stellen voor een luisteren op authentieke wijze zonder onze toevlucht te nemen tot voorverpakte antwoorden of vooraf geformuleerde oordelen.
- **Vooroordelen en stereotypen achter zich laten:** Wij kunnen gebukt gaan onder onze zwakheden en onze neiging tot zonde. De eerste stap tot luisteren is onze geest en ons hart bevrijden van de vooroordelen en de stereotypen die ons op de verkeerde weg brengen tot onwetendheid en scheiding.
- **De wonde van het klerikalisme verslaan:** De Kerk is het Lichaam van Christus, verrijkt met de verschillende charisma's waarmee ieder lid een unieke rol heeft te vervullen. Wij zijn allen van elkaar afhankelijk en delen allen een gelijke waardigheid binnen het heilige Volk van God. Naar het beeld van Christus is de ware kracht dienstbaarheid. De synodaliteit roept de herders op om aandachtig te luisteren naar de kudde die aan hun zorgen is toevertrouwd, evenals zij de leken oproept om vrij en eerlijk hun mening tot uitdrukking te brengen. Ieder luistert naar de ander uit liefde, in de geest van gemeenschap en onze gemeenschappelijke zending. Zo manifesteert zich de kracht van de Heilige Geest op veel wijzen in heel het Volk van God en door middel daarvan.

● **Het virus van de zelfgenoegzaamheid bestrijden:** Wij zitten allen in hetzelfde schuitje. Samen vormen wij het Lichaam van Christus. Door de fata morgana van de zelfgenoegzaamheid ter zijde te schuiven kunnen wij van elkaar leren, samen op weg zijn en ons ten dienste stellen van elkaar. Wij kunnen bruggen bouwen die de muren te boven gaan die ons soms dreigen te scheiden - leeftijd, geslacht, rijkdom, verschillende vaardigheden, verschillende graden van opleiding enz.

● **De ideologieën overwinnen:** Wij moeten het risico vermijden meer belang te hechten aan de ideeën dan aan de werkelijkheid van het geloofsleven dat de personen concreet leven.

● **De hoop geboren doen worden:** Doen wat juist is, heeft niet ten doel aandacht te trekken of de voorpagina te halen, als wel veeleer trouw te zijn aan God en zijn volk te dienen. Wij zijn geroepen bakens van hoop te zijn, geen onheilsprofeten.

● **De synodes zijn een tijd om te dromen en “tijd door te brengen met de toekomst”:** Wij worden uitgenodigd om een lokaal proces te creëren dat personen inspireert zonder iemand uit te sluiten, om een visie op de toekomst te creëren die vol is van de vreugde van het evangelie. De volgende bepalingen kunnen de participanten helpen (vgl. *Christus vivit*):

○ **Een innovatieve blik:** Nieuwe benaderingen ontwikkelen met creativiteit en een zekere dosis stoutmoedigheid.

○ **Een open geest:** Laten wij ideologische etiketten vermijden en gebruik te maken van alle methodologieën die vrucht hebben gedragen.

○ **Naar allen luisteren zonder iemand te vergeten:** Door van elkaar te leren kunnen wij beter de wonderbare veelvormige werkelijkheid weerspiegelen die de Kerk van Christus geroepen is te zijn.

○ **Een interpretatie van het “samen de weg gaan”:** De weg af te leggen die God de Kerk roept te ondernemen voor het derde millennium.

○ **Het begrip medeverantwoordelijke Kerk begrijpen:** De unieke rol en de roeping van ieder lid van het Lichaam van Christus op zijn juiste waarde schatten en erbij betrekken voor de vernieuwing en de opbouw van heel de Kerk.

○ **De personen bereiken door middel van een oecumenische en interreligieuze dialoog:** Samen dromen en samen met de menselijke familie op weg zijn.

2.4 De valkuilen vermijden

Zoals bij iedere reis moeten wij ons bewust zijn van de mogelijke valkuilen die ons voortgaan gedurende deze tijd van synodaliteit zouden kunnen hinderen. Hier volgen elke valkuilen die vermeden moeten worden om de vitaliteit en de vruchtbaarheid van het synodale proces te bevorderen.

1) De **verleiding de dingen naar onze eigen wil te doen in plaats van ons te laten leiden door God.** Synodaliteit is niet een corporatieve strategische oefening. Het is veeleer een door de Heilige Geest geleid geestelijk proces. Wij kunnen verleid worden te vergeten wij pelgrims zijn en dienaars van de weg die God voor ons heeft uitgezet. Onze nederige krachtsinspanningen in termen van organisatie en coördinatie staan ten dienste van God, die ons leidt op onze weg. Wij zijn de leem in de handen van de goddelijke pottenbakker (Jes. 64, 8).

2. De **verleiding ons te concentreren op onszelf en onze onmiddellijke zorgen.** Het synodale proces vertegenwoordigt een gelegenheid om ons open te stellen, om rondom ons heen te kijken, om de dingen vanuit andere standpunten te zien, om op zending te gaan naar de periferieën. Dat vereist op de lange termijn te denken. Het betekent ook onze perspectieven te verruimen tot de dimensies van de gehele Kerk en enkele vragen

te stellen: Wat is Gods plan voor de Kerk hier en nu? Hoe kunnen wij de droom van God voor de Kerk op lokaal niveau te verwezenlijken?

3) De **verleiding alleen maar “problemen” te zien**: De uitdagingen, de moeilijkheden en de tegenslagen die onze wereld en onze Kerk onder ogen moeten zijn, zijn talrijk. Zich fixeren op de problemen zal echter ertoe leiden dat wij alleen maar overweldigd, ontmoedigd en cynisch worden. Wij lopen gevaar het licht uit het oog te verliezen, als wij ons alleen maar op de duisternis concentreren. Laten wij in plaats van ons alleen te concentreren op wat niet goed gaat, de situaties waarderen waarin de Heilige Geest het leven voortbrengt, en laten wij zien hoe wij God voller kunnen laten werken.

4) De **verleiding ons alleen maar te concentreren op de structuren**. Het synodale proces zal natuurlijk een vernieuwing van de structuren op verschillende niveaus van de Kerk vereisen om een diepere gemeenschap, een vollere participatie en een vruchtbaardere zending te begunstigen. Tegelijkertijd zou de ervaring van de synodaliteit zich in het bijzonder niet moeten concentreren op de structuren, maar op de ervaring van het samen de weg gaan om, geïnspireerd door de Heilige Geest, de weg te onderscheiden die gevolgd moet worden. De bekering en de vernieuwing van de structuren zal alleen plaats vinden door de bekering en de voortdurende vernieuwing van alle leden van het Lichaam van Christus.

5) De **verleiding niet verder te kijken dan de zichtbare grenzen van de Kerk**. Bij het tot uitdrukking brengen van het evangelie in ons leven handelen vrouwelijke en mannelijke leken als een desem in de wereld waarin wij leven en werken. Een synodaal proces is een ogenblik om een dialoog te voeren met personen uit de wereld van de economie en de wetenschappen, de politiek en de cultuur, de kunsten en de sport, de media en de maatschappelijke initiatieven. Het zal een ogenblik zijn om te reflecteren over ecologie en vrede, over de problemen van het leven en de migratie. Wij moeten het algemene kader in overweging nemen om onze zending in de wereld te verwezenlijken. Het is ook een gelegenheid om de oecumenische weg met andere christelijke gezindten te verdiepen en onze verstandhouding met andere geloofstradities te verdiepen.

6) De **verleiding om de doelstellingen van het synodale proces uit het oog te verliezen**. Terwijl wij langs de weg van de Synode verder gaan, moeten wij opletten dat, terwijl onze discussies van een grote portee kunnen zijn, het synodale proces vasthoudt aan het doel te onderscheiden hoe God ons roept samen de weg te gaan. Geen enkel synodaal proces zal onze zorgen en problemen oplossen. Synodaliteit is een houding en een benadering om verder te gaan op een medeverantwoordelijke wijze, die openstaat voor het samen ontvangen van de vruchten van God in de loop van de tijd.

7) De **verleiding van het conflict en de verdeeldheid**. “Opdat zij allen één mogen zijn” (Joh. 17, 21). Dat is het vurige gebed van Jezus tot de Vader, dat vraagt om de eenheid onder zijn leerlingen. De Heilige Geest leidt ons dieper naar de gemeenschap met God en onder ons. De zaden van verdeeldheid dragen geen vrucht. Het is nutteloos de eigen ideeën op te dringen aan heel het Lichaam door druk uit te oefenen of wie de dingen anders voelt, in diskrediet te brengen.

8) De **verleiding de Synode te behandelen als een soort parlement**. Wij moeten synodaliteit niet verwarren met een “politieke strijd”, waarin de ene partij de andere moet verslaan om te regeren. Het is in strijd met de geest van de synodaliteit zich anderen tot vijand te maken of tot verdeeldheid leidende conflicten aan te moedigen die de eenheid en de gemeenschap van de Kerk bedreigen.

9) De **verleiding om alleen naar hen te luisteren die al betrokken zijn bij de activiteiten van de Kerk**. Het kan gemakkelijker lijken met deze benadering verder te gaan, maar dit negeert uiteindelijk een aanzienlijk deel van het Volk van God.

3. Het synodale proces

Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending

XVI Gewone Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode

Algemeen secretariaat → Document ter voorbereiding ... september 2021 ... Document ter voorbereiding + Vademecum Particuliere Kerken en andere kerkelijke lichamen * 1 *Dicasterie, Godgewijd leven (UISG-USG) Unies & Federaties, Verenigingen van gelovigen, Instituten van Hogere Opvoeding ... 9/10 & 17 oktober ... Opening (Rome + bisdommen)* Diocesane synodale fase → Synthese door de synodes van de oosterse Kerken en de Bisschoppenconferenties ... april 2022 ... synthese → Algemeen secretariaat *Instrumentum Laboris 1 ... september 2022 ... Instrumentum Laboris 1* → Presynodale vergaderingen van de “Internationale bijeenkomsten van Bisschoppenconferenties en daarin opgenomen organen * 2 *Afrika (SECAM), Oceanië (FCBCO), Azië (FABC), Midden-Oosten (CPCO), Europa (CCEE), Latijns-Amerika (CELAM), Noord-Amerika (USCCB + CCCB) ... vóór maart 2023 ... Regionale / continentale Kerkelijke Vergaderingen → Zeven slotdocumenten van de Vergaderingen ... maart 2023 ... Slotdocumenten → Algemeen Secretariaat Instrumentum Laboris 2 ... juni 2023 ... Instrumentum Laboris 2* → Bisschoppensynode oktober 2023 ... Rome - Slotdocument.

Figuur 1. Deze infographic laat de allesomvattende stroom van het synodale proces zien. Het Algemeen Secretariaat publiceert het *Document ter voorbereiding* en het *Vademecum* als instrumenten voor de lokale Kerken om de diocesane fase van de Synode te verwezenlijken. De vruchten van deze diocesane fase zullen verzameld worden in een synthese voor iedere lokale Kerk. Vervolgens zal op basis van de syntheses die van de lokale Kerken zijn ontvangen een verdere. Ook andere kerkelijke organen zullen dit *Vademecum* en de vragenlijst ontvangen (vgl. Deel 5) om te kunnen participeren aan de raadpleging en een eigen synthese kunnen uitwerken. Deze bevatten de dicasteries van de Romeinse Curie, de Unie van Algemene Oversten en de Internationale Unie van de Algemene Oversten (USG en UISG), andere Unies en Federaties van het Godgewijde leven, internationale lekenbewegingen, Theologische Universiteiten en Faculteiten. Het Algemeen Secretariaat zal de eerste uitgave van het *Instrumentum laboris* (werkdokument) formuleren op basis van de syntheses, ontvangen van de Bisschoppenconferenties, de Synodes van de oosterse Kerken en de andere kerkelijke organen, zoals vermeld door *Episcopalis communio*. Dit eerste *Instrumentum laboris* zal vervolgens besproken worden in de continentale ontmoetingen (vgl. Deel 3, 3). Op basis van de op continentaal niveau geproduceerde documenten zal een tweede uitgave van het *Instrumentum laboris* worden uitgewerkt ten dienste van de Vergadering van de Bisschoppensynode in oktober 2023 (*Algemeen Secretariaat van de Bisschoppensynode*).

3.1 De diocesane fase

Een groot deel van de rijkdom van deze vrijheid van luisteren zal komen uit de gedachtewisselingen tussen parochies, lekenbewegingen, scholen en universiteiten, religieuze congregaties, christengemeenschappen in de buurt, maatschappelijke actiegroepen, oecumenische en interreligieuze bewegingen en andere groepen. De bisschoppen zetten het proces in gang, derhalve is het waarschijnlijk dat de betrokkenheid op diocesaan niveau gecoördineerd zal worden via de reguliere communicatiekanalen van de diocesane bisschop. De parochies die een Pastorale Parochieraad hebben, en de bisdommen die een Diocesane

Pastorale Raad hebben, kunnen deze bestaande “synodale” organen gebruiken om het synodale proces op lokaal niveau te organiseren, te faciliteren en in het leven te roepen, op voorwaarde dat er een krachtsinspanning wordt gedaan om de periferieën te bereiken en de stemmen waarnaar zelden wordt geluisterd. Het doel is niet de bisdommen en de parochies te overbelasten, als wel veeleer het synodale proces in het leven van de lokale Kerk te integreren op creatieve manieren die een diepere gemeenschap, een vollere participatie en een vruchtbaardere zending bevorderen.

In deze fase van luisteren nodigen wij de mensen uit om bijeen te komen, samen een antwoord te geven op de stimulansen die gevormd worden door vragen/beelden/scenario's, om naar elkaar te luisteren en feedback als individu en als groep, ideeën en suggesties te leveren. Als de omstandigheden (zoals beperkingen door de pandemie of fysieke afstand) persoonlijke interactie moeilijk maken, dan is het mogelijk gebruik te maken van discussiegroepen online met een moderator, activiteiten in eigen beheer online, praatgroepen (chat), telefoongesprekken en de verschillende vormen van maatschappelijke communicatie, evenals vragenlijsten op papier of online. Ook gebedsmateriaal, bijbelse overwegingen en gewijde muziek, evenals kunstwerken, poëzie enzovoort kunnen worden gebruikt om de reflectie en de dialoog te stimuleren

Deze diocesane fase vormt een gelegenheid voor de parochies en de bisdommen om elkaar te ontmoeten, om samen de synodale weg te ervaren en te beleven en zo de synodale instrumenten en de trajecten te ontdekken en te ontwikkelen die het meest geschikt zijn voor hun lokale context en uiteindelijk de nieuwe stijl van de lokale Kerken op de synodale weg zullen worden.

Zo verwacht deze Synode niet alleen antwoorden die een bijdrage kunnen leveren aan de Vergadering van de Bisschoppensynode die in oktober 2023 te Rome gehouden zal worden, maar wenst zij ook de praktijk en de ervaring van het *synodaal zijn* in de loop van het proces en verder in de toekomst te bevorderen en te ontwikkelen. De lokale Kerken die deze weg al begonnen zijn, hebben uitstekende middelen ter beschikking gesteld, zoals de Methodologische Gids voor de Kerkelijke Vergadering van de Latijns-Amerikaanse Bisschoppen Conferentie en de Plenaire Raad van Australië en zijn fundamentele documenten. Wij moedigen u aan om deze middelen te raadplegen om het werk in uw lokale Kerk terzijde te staan en te inspireren.

3.2 De rol van de Bisschoppenconferenties en de Synodes van de oosterse Kerken

Wanneer eenmaal de diocesane fase is afgesloten met een presynodale vergadering en een diocesane synthese, zullen de Bisschoppenconferenties en de Synodes van de oosterse Kerken de bijdragen en antwoorden die zij hebben ontvangen van de bisdommen en eparchieën, verzamelen om syntheses te formuleren die adequaat de bijdragen van de participanten op lokaal niveau samenvatten. De Bisschoppenconferenties en de Synodes van de oosterse Kerken zijn geroepen om deze ruimere synthese te onderscheiden en samen te brengen door een presynodale vergadering te organiseren.

Deze syntheses zullen vervolgens dienen al basis voor de eerste uitgave van het *Instrumentum laboris*, die zal worden gepubliceerd door het Algemeen Secretariaat van de Bisschoppensynode.

3.3 De continentale fase

Dit eerste *Instrumentum laboris* zal “het werkdokument” vormen voor de zeven continentale vergaderingen: Afrika (SECAM); Oceanië (FCBCO); Azië (FABC); Midden-Oosten (CPCO); Latijns-Amerika (CELAM); Europa (CCEE) en Noord-Amerika (USCCB en CCCB). Deze zeven internationale ontmoetingen zullen op hun beurt zeven *Slotdocumenten* produceren, die als basis zullen dienen voor het tweede *Instrumentum laboris*, dat zal worden gebruikt in de Vergadering van de Bisschoppensynode in oktober 2023.

3.4 De Vergadering van de Bisschoppensynode

Bisschoppen en auditores zullen in oktober 2023 te Rome met de Heilige Vader bijeenkomen in de Vergadering van de Bisschoppensynode om met elkaar te spreken en naar elkaar te luisteren op basis van het synodale proces dat begonnen is op lokaal niveau. Het doel van de Bisschoppensynode is niet de diocesane fases, de bisschoppenconferenties/synodes van de oosterse Kerken en de continentale fases in de schaduw te stellen, als wel veeleer op universeel niveau de stem van de Heilige Geest, die in heel de Kerk heeft gesproken, te onderscheiden.

3.5 De fase van de uitvoering

Daar deze Synode gericht is op het bevorderen van een nieuwe stijl van het beleven van de gemeenschap, de participatie en de zending van de Kerk, zal de fase van de uitvoering cruciaal zijn om samen de weg van de synodaliteit te gaan. Deze uitvoering is bestemd om alle lokale Kerken in heel de wereld te bereiken, zodat het synodale proces het hele Volk van God zowel als uitgangspunt als eindpunt (*CE 7*) heeft. De diocesane referenten en de andere personen en organen, met inbegrip van de Diocesane Pastorale Raden, de Priesterraden en de Pastorale Parochieraden die betrokken zijn geweest bij de diocesane fase, kunnen, wat dit betreft, nuttig zijn.

De hoop is dat de ervaring van het synodale proces leidt tot een nieuwe lente in termen van luisteren, onderscheiding, dialoog en beslissingen, zodat alle leden van het Volk van God beter samen de weg kunnen gaan, onder elkaar en met de hele menselijke familie, onder leiding van de Heilige Geest.

4. De synodale weg afleggen in de bisdommen

4.1 Een synthese van wat is voorzien in de diocesane fase

Deze eerste fase van het synodale proces levert de grondslagen voor alle volgende fases. Meer dan eenvoudig te antwoorden op een vragenlijst heeft de diocesane fase ten doel aan een zo groot mogelijk aantal personen een werkelijk *synodale ervaring* te bieden van naar elkaar luisteren en een onder leiding van de Heilige Geest samen afgelegde weg.

De Geest van God, die verlicht en leven geeft aan deze weg die wij samen afleggen, is dezelfde Geest als die welke aan het werk is in de zending die Jezus heeft toevertrouwd aan zijn apostelen. De Heilige Geest werkt door alle generaties leerlingen heen die luisteren naar het Woord van God en het in praktijk brengen. De door Christus gezonden Geest bevestigt niet alleen de continuïteit van het evangelie van Jezus, maar verlicht ook de steeds nieuwe diepten van het Woord van God en inspireert de beslissingen die noodzakelijk zijn om de weg van de Kerk te ondersteunen en nieuwe kracht te geven aan haar zending (vgl. Johannes 14, 25-26; 15, 26-27; 16, 12-15) (*DP 16*).

Het *Document ter voorbereiding* gebruikt twee “beelden” uit de Schrift om onze weg van de opbouw van een synodale Kerk te inspireren. Het eerste beeld komt naar voren uit het “toneel van de gemeenschap” waarmee de weg van de evangelisatie vanaf het ambt van prediking van Jezus voortdurend gepaard gaat: ieder vindt er zijn plaats - de menigte, de apostelen en de Heer (*DP 17-21*). Het tweede beeld verwijst naar lokale ervaring van de Heilige Geest waarbij Petrus en de eerste gemeente het risico erkennen onterechte beperkingen te stellen aan het delen van het geloof (*DP 22-24*). Wij nodigen u uit om te reflecteren over deze twee beelden als bron van voeding en inspiratie in het synodale proces.

Het evangelie getuigt van de voortdurende inspanning van Jezus om buitengesloten, gemarginaliseerde en vergeten personen te bereiken. Een aan heel zijn ambt gemeenschappelijke trek is dat het geloof naar voren komt, wanneer de personen op hun juiste waarde worden geschat; hun smeekbede wordt verhoord, zij worden geholpen bij hun probleem, hun beschikbaarheid wordt belicht, hun waardigheid wordt bevestigd door de blik van God en hersteld binnen de gemeenschap. Zoals Petrus ten gevolge van de ervaring met Cornelius wordt veranderd, zo moeten ook wij ons laten veranderen door hetgeen waartoe God ons uitnodigt. Door het synodale proces leidt God ons op de gemeenschappelijke weg van de bekering door middel van wat wij met elkaar ervaren. God komt tot ons via de ander en komt tot de ander via ons, vaak op verrassende wijzen.

Opdat dit gebeurt, is het noodzakelijk dat wij ons maximaal ervoor inzetten op een aanzienlijke wijze een zo groot aantal personen erbij te betrekken. Dat is de eerste verantwoordelijkheid van de diocesane referenten die zijn aangewezen om de diocesane fase van het synodale proces te leiden en te bezielen. Een oppervlakkige of geprogrammeerde bijdrage die de ervaring van de personen niet nauwkeurig en rijkelijk vertegenwoordigt, zal geen nu hebben en hetzelfde geldt voor bijdragen die niet het hele gamma en de hele verscheidenheid van de ervaringen tot uitdrukking brengen.

In deze zin zou de diocesane fase moeten beginnen met het vinden van de meest doeltreffende manieren om tot een zo breed mogelijke participatie te komen. Wij moeten persoonlijk de periferieën bereiken, hen die de Kerk verlaten hebben, hen die hun geloof zelden of helemaal niet praktiseren, hen die te maken hebben met armoede of marginalisering, de vluchtelingen, de buitengeslotenen, hen die geen stem hebben enz.

De kern van de synodale ervaring is het luisteren naar God door, geïnspireerd door het Woord van God, naar elkaar te luisteren. Laten wij onder elkaar naar elkaar luisteren om beter de stem te horen van de Heilige Geest, die in onze wereld van vandaag spreekt. Dat kan gebeuren in de loop van iedere bijeenkomst, maar wij moedigen u ten eerste aan talrijke bijeenkomsten te houden om een meer interactieve atmosfeer van samen delen te creëren, waar de personen elkaar leren kennen, hun wederzijds vertrouwen groeit en zij voelen dat zij vrijer kunnen spreken en zo een ware synodale ervaring van een samen afgelegde weg beleven. Behalve de meer formele aspecten van spreken en naar elkaar luisteren is het belangrijk dat de bijeenkomsten ook voorzien in informele ogenblikken. Bedevaarten, groepsactiviteiten, vormen van artistieke expressie en zelfs koffiepauzes kunnen helpen om een gemeenschapszin te bevorderen door middel van de ervaring van het delen van het eigen leven met de ander.

De manier waarop deze ontmoetingen plaats hebben, zal afhangen van de lokale omstandigheden. Er kunnen bijeenkomsten tussen verschillende parochies georganiseerd worden, evenals diensten zoals de pastoraal van de gezondheid of van de katholieke

opvoeding, religieuze gemeenschappen, lekenbewegingen en oecumenische groepen samengevoegd worden.

In de vragenlijst die volgt (Deel 5) worden enkele vragen gesuggereerd om deze ervaring van samen delen en luisteren te stimuleren en te faciliteren. Het doel is niet op alle vragen te antwoorden, maar die uit te kiezen welke het meest relevant blijken te zijn in uw lokale context. U kunt ook andere vragen stellen, wat meer is, wij moedigen u aan dit te doen. Als algemeen oriëntering vragen wij u meer de nadruk te leggen op de vragen die eerder persoonlijke geschiedenissen en ervaringen uit het reële leven oproepen dan “leerstellige” bevestigingen. Men zie Deel 5 voor enkele voorbeelden.

De reacties die gedurende het proces van luisteren naar voren zijn gekomen, zouden moeten worden verzameld in een “synthese”. Zoals uitgelegd in “routeplan” dat volgt (Deel 4), zou er een synthese geschreven moeten worden, telkens wanneer men een bijeenkomst houdt in het bisdom om te antwoorden op de in dit *Vademecum* (Deel 5) geschetste vragen. Tegelijkertijd zal er voor ieder bisdom en uiteindelijk voor iedere bisschoppenconferentie een synthese worden geschreven. Het doel van deze syntheses op ieder niveau is niet een algemene samenvatting te produceren van hetgeen er gezegd is, of een academische oefening te houden. De synthese is veeleer een daad van onderscheiding bij het kiezen en zwart op wit zetten van wat kan bijdragen aan de volgende fase van het synodale proces, daar deze toegezonden wordt aan het bisdom (in het geval van de synthese van de raadpleging binnen het bisdom) en uiteindelijk aan de bisschoppenconferentie (in het geval van de door het bisdom geschreven synthese). In deze zin zal de synthese zich niet ertoe beperken de gemeenschappelijke tendensen en de punten van overeenstemming te vermelden, maar ook de aandacht te vestigen op de punten die ons hebben getroffen, die welke inspireren tot een origineel standpunt of een nieuwe horizon openen. De synthese zou in het bijzonder aandacht moeten besteden aan de stem van hen naar wie vaak niet geluisterd wordt, en integreren wat wij een “rapport van de minderheid” zouden kunnen noemen. Het antwoord zou zich niet ertoe moeten beperken de positieve ervaringen te onderstrepen, maar ook de veeleisende en negatieve ervaringen om de werkelijkheid te weerspiegelen van wat men heeft gehoord. Iets van de **ervaring** van de lokale ontmoeting zou in het antwoord doorgegeven moeten worden: de houding van de participanten, de vreugde en de uitdagingen om zich samen in te zetten voor de onderscheiding.

De antwoorden die van deze lokale ontmoetingen worden ontvangen, zullen vervolgens in een alles omvattende synthese op diocesaan niveau worden verzameld. De synthese die ieder bisdom zal uitwerken aan het einde van dit werk van luisteren en onderscheiding, zal de concrete bijdrage ervan zijn aan de weg van heel het Volk van God. Zij kan ook dienen als een nuttig document om de volgende stappen op de weg van de lokale Kerk op de weg van de synodaliteit te vinden. Om de volgende fases van het synodale proces te faciliteren is het belangrijk de vruchten van het gebed en de reflectie samen te vatten in maximaal **tien pagina's**. Bij de diocesane synthese kunnen andere documenten gevoegd worden om de inhoud kracht bij te zetten of te begeleiden.

De door ieder bisdom of eparchie uitgewerkte synthese zal vervolgens doorgestuurd worden aan de Bisschoppenconferenties en de Synodes van de oosterse Kerken. Deze organen zullen op hun beurt de eigen synthese op basis van de diocesane/eparchale syntheses die zij hebben ontvangen, met dezelfde, hierboven beschreven geest van onderscheiding uitwerken. De Bisschoppenconferentie en de Synodes van de oosterse Kerken zullen vervolgens deze, door hen uitgewerkte, synthese voorleggen aan het Algemeen Secretariaat van de

Bisschoppensynode, dat de eerste uitgave van het werkdocument (*Instrumentum laboris*) zal samenstellen op basis van wat op lokaal niveau is gedeeld en beleefd.

4.2 De rol van de bisschop in het synodale proces

Synodaliteit bestaat niet zonder het pastorale gezag van het College van bisschoppen onder het primaat van de opvolger van Petrus en hetzelfde geldt voor het pastoraal gezag van iedere diocesane bisschop in het aan zijn zorg toevertrouwde bisdom. Het ambt van bisschop bestaat erin herder, leraar en priester van de heilige eredienst te zijn. Hun charisma van onderscheiding roept hen om authentieke bewakers, vertolkers en getuigen te zijn van het geloof van de Kerk. In en door de lokale Kerken bestaat de ene en enige katholieke Kerk (*LG* 23). De volheid van het synodale proces kan alleen maar werkelijk bestaan met de betrokkenheid van de lokale Kerken, die een persoonlijke betrokkenheid van de diocesane bisschop vereist. “Dankzij deze algemeenheid brengen de afzonderlijke delen hun eigen gaven aan ten gunste van de andere delen en van de gehele Kerk. Zo groeit het geheel en groeien de afzonderlijke delen, die alle met elkaar in gemeenschap blijven en voor de volheid in de eenheid samenwerken” (*LG* 13). De verscheidenheid van de lokale Kerken, hun context en cultuur brengen het geheel verschillende gaven en verrijken zo het hele Lichaam van Christus. Dit is de interpretatiesleutel om de weg van de synodaliteit van de Kerk te begrijpen.

Daarom bestaat de primaire rol van de bisschop in dit synodale proces in het faciliteren van de synodale ervaring van heel het Volk van God op de weg naar een meer synodale Kerk. De diocesane bisschop vervult een sleutelrol in het luisteren naar het Volk van God in zijn diocesane Kerk. De bisschop kan, een ingeving van de Heilige Geest volgende, de processen die het meest vruchtbaar zijn voor het luisteren naar het Volk van God in zijn bisdom onderscheiden langs de door heel de Kerk ondernomen weg van synodaliteit. Om de diocesane bisschop in deze taak bij te staan moet hij een referent of referenten of een diocesaan team benoemen. Samen kunnen zij met de hulp van het gebed onderscheiden. De bisschop wordt uitgenodigd een actieve rol te vervullen in de diocesane fase van het synodale proces. Zijn betrokkenheid zou een open dialoog in de verscheidenheid van het Volk van God moet bevorderen.

De bisschop kan naar antwoorden en participatie zoeken overal waar het nuttig is in het organisatieproces; hij wordt bovendien uitgenodigd zich in verbinding te stellen met de respectievelijke instellingen, organisaties en structuren van het bisdom, waaronder de Diocesane Pastorale Raad, de Priesterraad, de parochies, de religieuze gemeenschappen, de lekenbewegingen, de verschillende pastorale diensten (bijv. op scholen en in ziekenhuizen) en de diocesane commissies om hun participatie aan het synodale proces aan te moedigen en op hun hulp aan te dringen, als hij dat opportuun acht. Onder gezag van de bisschop kunnen de diocesane referenten zich rechtstreeks in verbinding stellen met de coördinatoren van de parochies en de andere lokale gemeenschappen om het proces van raadpleging voor te bereiden en te faciliteren.

Tegelijkertijd kan de bisschop garanderen dat de geëigende middelen opzij worden gezet, met inbegrip van de financiële, logistieke, technische en personele middelen. De bisschop vervult ook een rol bij het aanmoedigen van de betrokkenheid van verschillende groepen en individuen, zodat het synodale proces een inzet van echte samenwerking kan zijn en zo een brede participatie van gelovigen bevordert en gebruik maakt van de volle verscheidenheid van het Volk van God: priesters, diakens, Godgewijde mannen en vrouwen en leken. De diocesane structuren die zich reeds inspannen om de synodaliteit te beoefenen, kunnen in deze

zin een vitale steun zijn, in het bijzonder de Diocesane Pastorale Raad, de Priesterraad, de Pastorale Parochieraden enz.

Men kan een persoonlijke brief of een video voorbereiden waarin de bisschop allen in het bisdom uitnodigt en aanmoedigt om aan het proces van luisteren, dialoog en raadpleging deel te nemen. Er wordt aanbevolen dat de diocesane fase van het proces wordt geopend en afgesloten met een door de bisschop voorgezeten liturgieviering.

Gedurende het proces van raadpleging is de fundamentele rol van de bisschop die van luisteren. Hoewel de persoonlijke betrokkenheid van de diocesane bisschop in het proces van luisteren veel vormen kan aannemen, moedigen wij hem aan om te participeren en te letten op de stem van de gelovigen. Behalve dat de bisschop participeert aan de lokale zittingen van luisteren in heel het bisdom, kan hij, als hij dat wenst, kleine gemeenschappelijke vergaderingen ad hoc bijeenroepen door vertegenwoordigers van het bisdom met een overdwarse betrokkenheid, vooral degenen in de periferieën uitnodigen. Bovendien kan hij dit luisteren ook beoefenen door de antwoorden te onderzoeken die uit de raadplegingen zijn verzameld, om te onderscheiden wat de Heilige Geest zegt via de aan zijn zorgen toevertrouwde personen. De bisschop zou op een reguliere basis de diocesane referenten kunnen ontmoeten om de gang van de raadpleging te onderzoeken en eventuele moeilijkheden het hoofd te bieden. Men zou erop moeten letten dat er een garantie is dat de tegenwoordigheid van de bisschop en de clerus niet het ongewilde effect heeft de authentieke en vrije bijdrage van de gelovigen te verstikken, vooral in omstandigheden waarin er een schandaal is geweest, of eenvoudigweg op grond van een houding van respect om culturele redenen.

Tenslotte roept de bisschop een presynodale vergadering bijeen om de diocesane fase af te sluiten en werkt met de diocesane referenten aan de organisatie hiervan. Deze ontmoeting zou moeten voorzien in een brede vertegenwoordiging uit heel het bisdom met als doel bijeen te komen om te bidden, te luisteren, te reflecteren en de synodale weg te onderscheiden waartoe de Geest van God het hele bisdom oproept. De bisschop kan vervolgens in samenwerking met de diocesane referenten de diocesane synthese herzien alvorens deze voor te leggen aan de Bisschoppenconferentie. Het is zeer belangrijk op te merken dat de diocesane synthese niet het doel heeft om beschouwingen - in positieve of negatieve zin - over de diocesane bisschop tot uitdrukking te brengen. De diocesane synthese zou veeleer een eerlijk rapport moeten zijn over alles wat er is gedeeld gedurende de diocesane fase van het synodale proces, door de verscheidenheid van de standpunten en perspectieven van het Volk van God weer te geven.

Dit proces van raadpleging zal begrijpelijk onder de pastoraal verantwoordelijken een reeks gevoelens oproepen, van enthousiasme en vreugde tot onrust, angst, onzekerheid of ook scepsis. Deze verschillende reacties maken vaak deel uit van het synodale traject. De bisschoppen kunnen de verscheidenheid aan reacties die in het bisdom opkomen, erkennen door een openstaan aan te moedigen voor de Heilige Geest, die vaak op verrassende en leven brengende wijzen werkzaam is. Als een goede herder voor zijn kudde is de bisschop geroepen het Volk van God te leiden, in het middelpunt ervan te staan en het te volgen, zich ervan vergewissend dat niemand buitengesloten wordt of verloren gaat.

4.3 De rol van de priesters en de diakens in het synodale proces

Het ambt van priesters en diakens heeft twee vitale referentiepunten: enerzijds de diocesane bisschop; anderzijds de aan zijn pastorale zorg toevertrouwde personen. Zo verschaft de in de

lokale Kerk aanwezige clerus een nuttig punt van verbinding tussen de bisschop en hen die gebruik maken van hun dienst. Dit wijst de priesters en de diakens een sleutelrol toe in het samen de weg gaan te midden van het Volk van God, in gemeenschap met de bisschop en ten dienste van de gelovigen. Zij moeten leren te communiceren met het volk in naam van de bisschop en te communiceren met de bisschop in naam van het volk. Zij zijn geroepen bij de opbouw van het Lichaam van Christus vertegenwoordigers van gemeenschap en eenheid te zijn, de gelovigen te helpen om samen verder te gaan op weg met elkaar in het hart van de Kerk. De clerus is op dezelfde wijze een heraut van de vernieuwing, met aandacht voor de zich ontwikkelende behoeften van zijn kudde, en wijst erop hoe de Heilige Geest nieuwe wegen opent. Tenslotte zijn zij geroepen om mensen van gebed te zijn die een echt *geestelijke* ervaring van de synodaliteit bevorderen, zodat het Volk van God meer aandacht kan hebben voor de Heilige Geest en samen naar de wil van God kan luisteren.

In deze zin hebben priesters en diakens een cruciale rol te vervullen in het begeleiden van het Volk van God op de weg van de synodaliteit. Hun krachtsinspanningen om een meer synodale wijze van Kerk in Christus te zijn te bevorderen en in praktijk te brengen zijn van vitaal belang. Priesters en diakens kunnen sensibiliseren betreffende de synodale structuur van de Kerk en de betekenis van de synodaliteit in de parochies, de ambten en de bewegingen ten dienste waarvan zij staan. Priesters en diakens zijn ook geroepen het verloop van de diocesane fase van het synodale proces van de lokale Kerk te ondersteunen, aan te moedigen, te bevorderen en te faciliteren. Dit kunnen zij doen via de organen van participatie die reeds in heel het bisdom gevestigd zijn, zoals de Diocesane Pastorale Raad, de Priesterraad en de Pastorale Parochieraden. De betrokkenheid van de “synodale” organen van de lokale Kerken is specifiek vereist, in het bijzonder die van de Priesterraad en de Pastorale Raad (*DP 31*). Op de weg van synodaliteit “kan de bijdrage van de organen van participatie van de particuliere Kerk fundamenteel blijken te zijn (...), te beginnen bij die vanwaar “een synodale Kerk vorm kan beginnen te krijgen” (*EC 7*).

Tegelijkertijd kunnen priesters en diakens nieuwe en creatieve manieren vinden om een authentiek *synodale* ervaring tussen leken gelovigen te bevorderen in verband met de initiatieven van de diocesane bisschop en de diocesane referenten die aangewezen zijn voor dit synodale proces. Het is de moeite waarde op te merken dat de raadpleging die door de diocesane fase van het synodale proces wordt ondernomen, wordt gecoördineerd door de diocesane bisschop en zich richt “tot de priesters, de diakens en de leken gelovigen van hun Kerken, hetzij individueel hetzij verenigd, zonder de kostbare bijdrage te verwaarlozen die kan komen van de Godgewijde mannen en vrouwen” (*EC 7*).

Het *Document ter voorbereiding* zegt ons dat in het ambt van Jezus “de uitverkiezing van de apostelen niet het voorrecht is van een exclusieve positie van macht en scheiding, maar de genade van een inclusief ambt van zegening en gemeenschap. Dankzij de gave van de Geest van de verrezen Heer moeten zij de plaats van Jezus bewaken zonder deze te vervangen: niet om zijn tegenwoordigheid te filteren, maar om het gemakkelijk te maken om Hem te ontmoeten” (*DP 19*). Zo heeft ook heel de clerus, begiftigd met de heilige gaven en charisma’s, ontvangen door de eigen wijding, een kritische rol te vervullen om te garanderen dat deze synodale ervaring een authentieke ontmoeting is met de verrezen Christus, gebaseerd op het gebed, gevoed door de viering van de eucharistie en geïnspireerd door het luisteren naar het Woord van God.

4.4 Het routeplan (Voorbeelden van stappen voor de diocesane fase)

De taken die het verloop van de fase van luisteren en dialoog binnen ieder bisdom bevatten, zullen verschillen al naar gelang de lokale factoren, maar de algemene benadering voorziet in de volgende stappen:

1. Benoeming van de diocesane referent/referenten

Ieder bisdom zou een of twee personen moeten uitkiezen die als diocesane referenten dienen. Aanhangsel A levert details over de verantwoordelijkheden en de gewenste kwaliteiten bij deze referenten. Er zouden idealiter twee medeverantwoordelijke benoemd moeten worden als een model voor medeverantwoordelijkheid. Als er meer dan één diocesane referent is, wordt aanbevolen tenminste één vrouw en één man te benoemen. Het kunnen opdrachten zijn op basis van vrijwilligheid of tegen vergoeding en zij zouden toegewezen kunnen worden aan personen die al werkzaam zijn in het bisdom. De diocesane referenten kunnen priesters, religieuzen of leken zijn. De bisdommen kunnen reflecteren over de mogelijke rol van de diocesane referenten bij de voortzetting van de dienst aan de weg van de synodaliteit in het bisdom tot oktober 2023 en verder.

2. Het creëren van een diocesaan synodaal team

De diocesane referenten zullen er waarschijnlijk behoefte aan hebben samen te werken met een team, dat kan worden ingesteld door middel van een open procedure die personen erbij betreft die hun belangstelling hebben laten blijken, of door benoeming van de diocesane bisschop. Wij stellen voor dat dit diocesane synodale team vertegenwoordigers bevat van parochies, bewegingen, diocesane ambten en religieuze gemeenschappen. Zij kunnen bijeengeroepen worden als consultatief of operatief orgaan ten nutte van de diocesane referenten. Het diocesane synodale team kan verder dan de diocesane fase van de huidige Synode in de toekomst de weg van de synodaliteit in het bisdom, in samenwerking met de diocesane bisschop, blijven bevorderen en verwezenlijken.

3. Het onderscheiden van de weg voor uw bisdom

Het *Document ter voorbereiding* en het *Vademecum* verschaffen informatie over de huidige Synode en reiken richtlijnen aan om het proces van raadpleging te organiseren. Behalve dat men rekening houdt met eventuele bijkomende of recent in het bisdom aan de gang zijnde synodale processen, moeten deze documenten in de verschillende contexten op een andere wijze worden toegepast, al naar gelang de in de lokale Kerk en de maatschappij bestaande werkelijkheid en de aanwezige uitdagingen. Op grond van deze documenten kan men weloverwogen reflecteren om de belangrijkste aandachtsvelden voor het bisdom te onderscheiden.

4. Planning van het participatieve proces

Ieder bisdom zou moeten inzetten op een zo breed mogelijke participatie door een verscheidenheid aan platforms erbij de te betrekken die ontmoetingen op parochieel niveau, interparochiële bijeenkomsten, schoolgroepen, lokale verenigingen, platforms online, bijzondere taalgroepen en adequate middelen omvatten om hen te bereiken die ver van de Kerk afstaan. Idealiter zou men gelegenheden kunnen scheppen voor de verschillende groepen om naar elkaar te luisteren. Voor de noodzakelijke middelen voor het proces van raadpleging zou men, met inbegrip van een allesomvattend budget, kunnen denken aan beschikbare lokalen en platforms online en deze ter beschikking kunnen stellen. Initiatieven van solidariteit kunnen tussen bisdommen worden georganiseerd om financiële en menselijke middelen naar de behoeften te verschaffen.

5. De voorbereiding van de groepscoördinatoren voor de bijeenkomsten voor de synodale raadpleging

Het diocesane synodale team kan werken met coördinatoren om de bijeenkomsten voor synodale raadpleging in heel het bisdom te houden. De synodale raadpleging binnen een parochie kan bijvoorbeeld worden gesuperviseerd door een coördinator van die parochie in samenwerking met het parochiële team. Alle coördinatoren zullen moeten worden geïnformeerd over de geest, de doelstellingen en de richting van het synodale proces en zullen toegang moeten hebben tot betreffende bronnen, met inbegrip van dit *Vademecum* en de website van de Synode. De coördinatoren kunnen vervolgens in verbinding met het diocesane synodale team de processen die het meest geëigend zijn voor hun specifieke groepen, onderscheiden en plannen.

6. Het organiseren van een workshop ter oriëntatie voor het diocesane synodale team en de lokale coördinatoren

Daar de niveaus van begrip en ervaring betreffende de synodaliteit waarschijnlijk binnen het bisdom verschillend blijken te zijn, kan men seminars voor de vorming organiseren om de personen te oriënteren over synodaliteit en hun een basiskennis van de synodale processen te verschaffen. Die kennis zou het verloop van ontmoetingen van synodale raadpleging moeten inhouden en deze basale vorming is op zich een kostbaar resultaat van het huidige synodale proces. Aanhangsel B verschaft een schema van hoe een typische ontmoeting van synodale raadpleging geleid kan worden. Essentieel is adequate methodes gebruiken die een aandachtig luisteren, een samen delen en een gemeenschappelijke geestelijke onderscheiding faciliteren. Verdere middelen zijn beschikbaar op de website van de Synode.

7. De communicatie met allen

Om de participatie te sensibiliseren en aan te moedigen kan er een brede publiciteitscampagne betreffende de Synode opgezet worden om de betekenis en de doelstellingen en de wijze waarop men kan participeren, te communiceren. Enkele voorbeelden van materiaal voor deze campagne worden op de website aangereikt.

8. Het verwezenlijken, monitoren en leiden van het synodale proces van raadpleging

Wanneer alles gereed is, begint het proces van synodale raadpleging. De kern van deze fase zijn de bijeenkomsten van synodale raadpleging die in alle bisdommen plaatsvinden. Men kan een liturgieviering organiseren om de diocesane fase te openen en de Heilige Geest aanroepen, opdat Hij het hele proces leidt. Gedurende heel de diocesane fase zouden de diocesane referenten regelmatig in contact moeten blijven met de coördinatoren van de ontmoetingen van synodale raadpleging in de bisdommen om de voortgang te monitoren, waar nodig, ondersteuning te geven en een uitwisseling van ideeën, goede praktijken en naar voren komende antwoorden te faciliteren. Men zou een datum moeten vaststellen voor de presentatie van de feedback van de raadpleging, die kan de richtlijnen voor de synthese kan volgen zoals hierna beschreven.

9. De diocesane presynodale bijeenkomst

Er wordt ten eerste aanbevolen dat het proces van raadpleging in het bisdom zijn hoogtepunt vindt in een presynodale ontmoeting die een liturgievorming bevat. Een brede vertegenwoordiging uit heel het bisdom zou moeten worden uitgenodigd te participeren aan het doel om samen te komen om te bidden, te luisteren, te reflecteren en de synodale weg te onderscheiden waarlangs de Geest van God het hele bisdom roept. Aanhangsel C reikt enkele suggesties aan om deze ontmoeting te organiseren.

10 De voorbereiding en presentatie van de diocesane synthese

Tenslotte zou een diocesane synthese voorbereid moeten worden op basis van de antwoorden die in het hele bisdom zijn verzameld, alsook van de verslagen van de presynodale bijeenkomst. Aanhangsel C reikt een door ons gesuggereerd schema aan. Deze synthese moet aan de bisschoppenconferentie worden voorgelegd binnen een van tevoren vastgestelde datum. Wanneer de synthese eenmaal gereed is, zou zij met het publiek in het bisdom moeten worden gecommuniceerd. De diocesane referenten zouden gedurende heel het synodale proces hun opdracht moeten behouden, minstens tot de Vergadering van de Bisschoppensynode in oktober 2023, maar hun rol kan ook nog na deze datum voortduren. In de opeenvolgende fases van de huidige Synode zullen zij een verbindingspunt zijn voor de bisschoppenconferenties en de continentale vergaderingen en zij kunnen het bisdom helpen betrokken te blijven bij het synodale proces. Waar nodig, kunnen zij ook een soepele overgang garanderen naar de verwezenlijking van iedere suggestie die wordt aangereikt gedurende de raadpleging in het bisdom. Dit synodale proces is na alles niet het einde, maar een nieuw begin.

4.5 De basisingrediënten van de synodale ervaring

De hiervoor in deel 4.4 opgesomde stappen moeten worden gebruikt als richtlijnen. Kortom, de diocesane fase brengt “ingrediënten” met zich mee die gelijk zijn aan die van de Vergadering van de Bisschoppensynode, zoals die welke in oktober 2023 te Rome gehouden zal worden. Deze elementen zijn: een liturgieviering aan het begin, de bijeenkomst in een grote vergadering, ontmoetingen in kleine groepen, ogenblikken van stilte en gebed, informele gesprekken, gedeelde ervaringen (bedevaarten, artistieke uitdrukkingvormen, ervaringen met kwetsbare personen, gehandicapten en ouderen) en een liturgieviering om af te sluiten. Deze basisingrediënten van de synodaliteit kunnen gemakkelijk worden aangepast aan uw lokale situatie om een vruchtbare synodale ervaring in uw lokale Kerk te begunstigen, waarbij men de in Deel 2 geschetste principes, de houdingen en de valkuilen voor ogen houdt.

5. Middelen om het synodale proces te organiseren

5.1 Een methodologie voor het diocesane synodale proces

Ieder bisdom kan de meest gunstige manieren onderscheiden om een synodale ervaring, geleid door de Geest van zijn volk, mogelijk te maken, daarbij in het bijzonder aandacht schenkend aan hen van wie de stem in het verleden niet is gehoord. U kunt desbetreffende raad en middelen vinden op de website van de Synode.

Zoals hiervoor vermeld, worden individuen en groepen aangemoedigd om te participeren aan het synodale proces via hun lokale Kerk. Het is echter voor individuen en groepen ook mogelijk de eigen bijdrage rechtstreeks te sturen aan het Algemeen Secretariaat van de Bisschoppensynode (EC 6).

Binnen iedere lokale Kerk zouden de ontmoetingen zo georganiseerd moeten worden dat ze een vruchtbaardere synodale ervaring in de lokale context bevorderen. Idealiter zouden meer “ontmoetingen van synodale raadpleging” voor dezelfde groep van participanten georganiseerd kunnen worden, zodat ze beter kunnen uitdiepen en een dialoog kunnen hebben. Anders kan men ook nieuwe groeperingen organiseren, zodat een groter aantal personen kunnen luisteren en zich met een ruimere verscheidenheid aan meningen en ervaringen kunnen inzetten.

Ook afzonderlijke individuen kunnen bijdragen met hun antwoord op de raadpleging door dit rechtstreeks aan het bisdom te communiceren. Voor de individuele bijdragen aan de

raadpleging zouden tijdig informatie en adequaat materiaal verspreid moeten worden, zodat de tot uiting gebrachte meningen bij de diocesane synthese gevoegd kunnen worden. Ten opzichte van de individuele bijdragen dient men de gemeenschappelijke ervaringen van het synodale proces bemoedigd te worden, daar zij beter de synodale geest van het samen de weg gaan laten zien. In deze zin kunnen video-opnamen, videoconferenties, overwegingen betreffende de Schriften en gebeden worden voorgesteld aan hen die individueel bijdragen om hen meer te verenigen met de ervaring van de synodaliteit.

Ontmoetingen van synodale raadpleging organiseren die meer parochies verenigen, kan een manier zijn om een groep personen uit verschillende maatschappelijk-economische contexten, bevolkingsgroepen, leeftijden enz. samen te brengen. Twee of meer parochies kunnen zich verenigen om een reeks gezamenlijke synodale ontmoetingen van raadpleging te plannen. Zij kunnen hun samen delen van een belangrijke gemeenschappelijke ervaring concentreren, evenals de uitdagingen die zij als christenen het hoofd bieden, het Kerk zijn midden in de COVID 19-pandemie of iets dat verband houdt met hun context. Men kan een interparochieel organisatie-team vormen.

Wij moedige u ook aan om het thema van de synodaliteit en van dit synodale proces van raadpleging, waar mogelijk, te integreren in de reeds geprogrammeerde lokale of diocesane ontmoetingen en bijeenkomsten. In deze zin kan de diocesane fase van het synodale proces de bestaande pastorale agenda voor het 2021-2022 verrijken door tot enkele nieuwe elementen te inspireren.

5.2 De informele dimensie van het synodale proces

Het naar elkaar luisteren wordt verrijkt door elkaar te leren kennen en het leven samen te delen. Het kan zeer nuttig zijn een gemeenschappelijke activiteit samen te delen alvorens met de ontmoetingen te beginnen en met elkaar een dialoog aan te gaan.

Enkele voorbeelden van activiteiten die samen ondernomen kunnen worden, bevatten een bedevaart en maatschappelijke of charitatieve actie, of eenvoudigweg een lunch of een avondmaaltijd samen. Behalve dat dit onder de participanten het wederzijds vertrouwen ontwikkelt, zou het kunnen helpen om de participatie van personen te bevorderen die meer door de praktijk dan door een intellectuele discussie worden aangetrokken.

Deze benadering volgt het voorbeeld van Jezus, die zijn leerlingen bijeenbracht om een maaltijd samen te delen, samen de weg te gaan of eenvoudigweg tijd met elkaar door te brengen. Het kan belangrijk zijn de participanten voldoende tijd en ruimte toe te staan om met elkaar spijs en drank te delen door de ervaring van het luisteren te verlengen in een minder formele en meer spontane uitwisseling gedurende de pauzes. Behalve dat dit de gelegenheid biedt om vrijer enkele punten te verhelderen, kan het een opening zijn voor een vruchtbaardere participatie van de personen die zich minder op hun gemak voelen bij formele bijeenkomsten.

Deelnemen aan fysieke, culturele, sociale en charitatieve activiteiten kan ertoe bijdragen de gemeenschap onder de participanten op te bouwen en daarbij de Kerk door nieuwe ervaringen van broederschap te vernieuwen.

5.3 De fundamentele vraag van de raadpleging

Deze Synode stelt de volgende fundamentele vraag: *Een synodale Kerk “is” bij de verkondiging van het evangelie “samen de weg gaan. Hoe gebeurt dit “samen de weg gaan” vandaag in uw lokale Kerk? Welke stappen nodigt de Geest uit te zetten om in uw “samen de weg gaan” te groeien? (DP 26).*

Bij het beantwoorden van deze vraag worden wij uitgenodigd om:

- Ons onze ervaringen te herinneren. Welke ervaringen van onze lokale Kerk brengt deze vraag ons in herinnering?
- De ervaringen op een diepere wijze opnieuw te interpreteren: Welke vreugde hebben ze gebracht? Welke problemen en hindernissen zijn ze tegengekomen? Welke wonden hebben ze blootgelegd? Welke intuïties hebben ze opgewekt?
- De vruchten te verzamelen die gedeeld moeten worden: Waar weerklinkt in deze ervaringen de stem van de Heilige Geest? Wat vraagt de Geest van ons? Wat zijn de punten die bevestigd moeten worden, de perspectieven voor verandering, de stappen die gezet moeten worden? Welke wegen openen zich voor onze lokale Kerk?

Om de personen te helpen deze fundamentele vraag uit te diepen benadrukken de volgende thema's enkele belangrijke aspecten van een “beleefde synodaliteit” (DP 30). Bij het beantwoorden van deze vragen is het nuttig eraan te herinneren dat “samen de weg gaan” op twee, ten diepste met elkaar verbonden, manieren gebeurt. Op de eerste plaats, wij zijn samen op weg als Volk van God. Ten tweede, wij zijn samen op weg als Volk van God, maar met de hele menselijke familie. Deze twee perspectieven verrijken elkaar en blijken nuttig te zijn voor onze gemeenschappelijke onderscheiding in de richting van een diepere gemeenschap en een productievere zending.

De vragen waarmee ieder van de tien volgende thema's gepaard gaat, kunnen worden gebruikt als uitgangspunt of een nuttige richtlijn. Het is niet noodzakelijk dat uw gesprek en uw dialoog zich beperken tot de hier volgende vereenvoudigde vragen.

1. TOCHTGENOTEN

In Kerk en maatschappij zijn wij zij aan zij op dezelfde weg. Wie zijn in onze lokale Kerk degenen die “samen de weg gaan”? Wie zijn degenen die verder weg zijn? Hoe worden wij geroepen om te groeien als metgezellen? Welke groepen of individuen worden gemarginaliseerd?

2. LUISTEREN

Luisteren is de eerste stap, maar vereist een open geest en hart, zonder vooroordelen. Hoe spreekt God tot ons door stemmen die wij soms negeren? Hoe wordt er geluisterd naar de leken, vooral vrouwen en jongeren? Wat faciliteert of verhindert ons luisteren? Met hoeveel aandacht luisteren wij naar wie zich in de periferie bevindt? Hoe wordt de bijdrage geïntegreerd van de Godgewijde mannen en vrouwen? Wat zijn de beperkingen van ons vermogen om te luisteren, vooral ten opzichte van hen die standpunten hebben die van die van ons verschillen? Welke ruimte geven wij aan de stem van de minderheden, vooral van de personen die armoede, marginalisering of maatschappelijke uitsluiting ervaren?

3. DUIDELIJK ZIJN

Allen zijn uitgenodigd met moed en vrijmoedigheid te spreken, dat wil zeggen in vrijheid, in waarheid en in liefde. Wat maakt het mogelijk of verhindert het om met moed, vrijmoedigheid en verantwoordelijkheid in onze lokale Kerk en in de maatschappij te spreken? Wanneer en hoe slagen wij erin te zeggen wat voor ons belangrijk is? Wat is onze

relatie met de lokale (niet alleen de katholieke) media? Wie spreekt er namens de christelijke gemeenschap en hoe wordt hij/zij gekozen?

4. Viering

“Samen de weg gaan” is alleen mogelijk, als dit gebaseerd is op het gemeenschappelijk luisteren naar het Woord en op de viering van de eucharistie. Inspireren en leiden het gebed en de liturgische vieringen daadwerkelijk ons gemeenschappelijk leven en de zending van onze gemeenschap? Op welke wijze inspireren de belangrijkste beslissingen? Hoe bevorderen wij de actieve participatie van alle gelovigen aan de liturgie? Welke ruimte wordt er gegeven aan de participatie van de ambten van lector en acoliet?

5. HET DELEN VAN DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN ONZE GEMEENSCHAPPELIJKE ZENDING

De synodaliteit staat ten dienste van de zending van de Kerk en hieraan zijn alle leden geroepen te participeren. Hoe wordt, daar wij allen missionaire leerlingen zijn, iedere gedoopte geroepen te participeren aan de zending van de Kerk? Wat verhindert de gedoopten actief te zijn in de zending? Welke gebieden van de zending verwaarlozen wij? Hoe ondersteunt de gemeenschap haar leden die op verschillende wijzen (maatschappelijke en politieke inzet, wetenschappelijk onderzoek, opvoeding, bevordering van de maatschappelijke gerechtigheid, bescherming van de rechten van de mens, zorg voor het milieu enz.) de maatschappij dienen? Op welke wijze help de Kerk deze leden om hun dienst aan de maatschappij op een missionaire wijze te beleven? Hoe wordt de onderscheiding betreffende de missionaire keuzes geëffectueerd en door wie?

6.1 DE DIALOOG IN KERK EN MAATSCHAPPIJ

Een dialoog vereist vasthoudendheid en geduld, maar ook een wederzijds begrip. In welke mate gaan de verschillende volken die deel uitmaken van onze gemeenschap, in dialoog met elkaar? Wat zijn de plaatsen en de instrumenten van de dialoog binnen onze lokale Kerk? Hoe bevorderen wij de samenwerking met de bisdommen in de buurt, de religieuze gemeenschappen van de streek, de verenigingen en de lekenbewegingen, enz.? Hoe worden verschillen van mening, conflicten en problemen het hoofd geboden? Aan welke specifieke problemen van Kerk en maatschappij zouden wij de meeste aandacht moeten besteden? Welke ervaringen van dialoog en samenwerking hebben wij beleefd met gelovigen van andere religies en met hen die tot geen enkele religie behoren? Op welke wijze voert de Kerk een dialoog en leert zij van andere sectoren van de maatschappij: de kringen van de politiek, economie, cultuur, burgermaatschappij en personen die in armoede leven?

7. OECUMENE

De dialoog tussen christenen van verschillende gezindten, verenigd door één doopsel, neemt een bijzondere plaats in bij de synodale weg. Welke relaties heeft onze kerkelijke gemeenschap met leden van andere christelijke tradities en denominaties? Wat delen wij en hoe gaan wij samen de weg? Welke vruchten hebben wij gehaald uit het samen de weg afleggen? Wat zijn de moeilijkheden? Hoe kunnen wij de volgende stap zetten om vooruitgang te boeken in ons samen de weg gaan?

8. GEZAG EN PARTICIPATIE

Een synodale Kerk is een participatieve en een medeverantwoordelijke Kerk. Hoe kan onze kerkelijke gemeenschap de na testreven doeleinden, de wijze om deze te bereiken en de te zetten stappen vinden? Hoe wordt gezag of leiding binnen onze lokale Kerk uitgeoefend? Hoe worden het groepswork of de medeverantwoordelijkheid in praktijk gebracht? Hoe worden de

beoordelingen geëffectueerd en door wie? Hoe worden de ambten en de verantwoordelijkheid van de leken ondersteund? Hebben wij op lokaal niveau vruchtbare ervaringen gehad met synodaliteit? Hoe functioneren de synodale organen op het niveau van de lokale Kerk (Pastorale Raden in de parochies en de bisdommen, Priesterraad enz.)? Hoe kunnen wij een meer synodale benadering in onze participatie en leadership bevorderen?

9. ONDERSCHIEDEN EN BESLISSEN

In een synodale stijl nemen wij beslissingen door de onderscheiding van wat de Heilige Geest via heel onze gemeenschap zegt. Welke methodes en processen gebruiken wij in het proces van de besluitvorming? Hoe kunnen ze worden verbeterd? Hoe bevorderen wij de participatie aan de besluitvorming binnen de hiërarchische structuren? Helpen onze methoden om tot een besluit te komen te luisteren naar heel het Volk van God? Wat is de relatie tussen raadpleging en besluitvorming en hoe brengen we ze in praktijk? Welke instrumenten en procedures gebruiken wij om transparantie en verantwoordelijkheid te bevorderen? Hoe kunnen wij groeien in de gemeenschappelijke geestelijke onderscheiding?

10. De vorming in de synodaliteit

Synodaliteit brengt het aanvaarden van verandering, vorming en voortdurend leren met zich mee. Hoe kan onze kerkelijke gemeenschap mensen vormen die meer in staat zijn “samen de weg te gaan” door naar elkaar te luisteren, te participeren aan de zending en zich voor een dialoog in te zetten? Welke vorming wordt er geboden om de onderscheiding en het uitoefenen van gezag op synodale wijze te begunstigen?

De website van de Synode verschaft suggesties over hoe op een eenvoudige en boeiende wijzen deze vragen te stellen aan verschillende groepen van personen. Ieder bisdom, iedere parochie of kerkelijke groep moet niet noodzakelijkerwijze alle vragen beantwoorden, maar zou moeten onderscheiden en zich concentreren op de aspecten van synodaliteit die het als voor het meest passend bij zijn context beschouwt. De participanten worden aangemoedigd om eerlijk en open hun ervaringen van het werkelijke leven te delen en samen te reflecteren over wat de Heilige Geest door wat zij samen met elkaar delen, zou kunnen openbaren.

EEN WOORD VAN DANK

Een welgemeend woord van dank aan al degenen die organiseren, coördineren en participeren aan dit synodale proces. Geleid door de Heilige Geest, vormen wij de levende stenen waarmee God de Kerk bouwt die Hij wenst voor het derde millennium (1 Petr. 2, 5). Moge de Heilige Maagd Maria, Koningin van de apostelen en Moeder van de Kerk, voor ons ten beste spreken, terwijl wij samen de weg gaan die God ons voorhoudt. Mogen ons, terwijl wij aan onze wederzijdse gemeenschap bouwen en onze zending in de wereld vervullen, haar moederlijke zorg en haar voorspraak ons begeleiden, zoals in de zaal van het Laatste Avondmaal met Pinksteren. Laten wij samen met haar als Volk van God zeggen: “*Mij geschiede naar uw woord*” (Luc. 1, 38).

Voor een synodale Kerk

Communio, participatio, missio

(Gemeenschap, participatie en zending)

VADEMECUM

VOOR DE SYNODE OVER SYNODALITEIT

AANHANGSELS

AANHANGSEL A

Referenten en pastoraal team

Ieder bisdom* zou een of twee personen moeten uitkiezen om de functie van diocesane of medeverantwoordelijke referent gedurende de diocesane fase van de synodale raadpleging uit te oefenen. Indien mogelijk, zou ieder bisdom een team van personen die met hen samenwerken, moeten organiseren.

Het verdient aanbeveling meer een model van medeverantwoordelijkheid te volgen dan één referent te benoemen, daar dit de synodale natuur van het proces weerspiegelt. Wij moedigen u aan om samen te werken met een medeverantwoordelijke collega en samen te werken met een team om van elkaar te leren, de verantwoordelijkheden te delen en de creativiteit en vitaliteit van het synodale proces in uw bisdom te verrijken. Het werk van de referenten of het diocesane team zal de volgende functies of algemene taken bevatten:

- Als verbinding dienen tussen het bisdom en de bisschoppenconferentie (en hun referent of team).
- Als referentiepunt te dienen voor de parochies en andere kerkelijke groepen in het bisdom in het kader van de synodale raadpleging.
- Zich ten dienste stellen van de belangrijkste referent voor de bisschop van het bisdom in het kader van het synodale proces.
- Op een synodale wijze samenwerken met een team om het idee te ontwikkelen van hoe het diocesane proces zich zal ontwikkelen en de thema's en kwesties betreffende de synodaliteit (zoals geschetst door het Algemeen Secretariaat van de Bisschoppensynode en de bisschoppenconferentie), evenals het proces van het verzamelen, analyses en syntheses van de bijdragen aan de raadpleging, die afkomstig zijn uit heel het bisdom, te bespreken.
- Alle parochies uitnodigen om deel te nemen aan het proces van raadpleging door ontmoetingen te organiseren om de participatie aan het synodale proces op lokaal niveau te bevorderen. Iedere parochie zal zich met andere parochies kunnen verenigen om een grotere gemeenschap te creëren en samen de weg te gaan. De referenten of het diocesane team zouden de parochies moeten aanmoedigen om een geest van broederschap, medeverantwoordelijkheid en een volle en actieve participatie van vrouwen en mannen, gewijden, Godgewijde personen en leken van de gemeenschap, met inbegrip van kinderen, jongeren, personen zonder partner, gehuwden, gezinnen en ouderen te bevorderen. Zo zal het proces van raadpleging niet alleen de verscheidenheid van de maatschappelijk-economische en culturele/etnische contexten en de verschillende menselijke bronnen op lokaal niveau vertegenwoordigen, aanmoedigen, maar ook de raadpleging van hen die minder actief zijn in het praktiseren van het katholieke geloof, van degenen die behoren tot andere christelijke gezindten en andere geloofstradities, en hen die woonachtig zijn in de lokale of burgerlijke gemeenschap en geen enkel contact hebben met de parochie.
- Vertegenwoordigers uitnodigen van ieder ambt, iedere beweging, kerkelijke instelling en afdeling/bureau binnen het bisdom om de eigen bijdrage aan de in het *Vademecum* en

de begeleidende documenten vanuit hun specifiek standpunt of gebied van interesse te verschaffen. Ieder van deze groepen kan een eigen raadpleging houden of samenwerken met anderen en/of de parochies van het bisdom. Al de verschillende apostolaten, culturen, gemeenschappen, initiatieven, oecumenische/interreligieuze groepen binnen het bisdom trachten erbij te betrekken door een authentieke ervaring van synodaliteit in de lokale Kerk te begunstigen.

- Vorming en begeleiding aanbieden (in de vorm van workshops, webinars, video's, materiaal en/of persoonlijke ondersteuning) aan hen die verantwoordelijk zullen zijn voor de verwezenlijking en facilitering van het proces van raadpleging op lokaal niveau (in de parochies, in de gemeenschappen enz.) om hen de betekenis te helpen begrijpen van de synodaliteit, de doelstellingen van het huidige synodale proces en de kenmerken van de synodale ervaring die zij trachten te bevorderen (voor meer inlichtingen raadplegen met het *Vademecum* of de website van de Synode).
- Methodes ontwikkelen om bijdragen te krijgen uit het proces van raadpleging in heel het bisdom en dit proces te communiceren met parochies, diocesane groepen, religieuze gemeenschappen en bewegingen om een zo breed mogelijk participatie te bevorderen. Deze methodes kunnen bevatten:
 - Suggesteren dat de parochies/gemeenschappen eigen referenten of een eigen team benoemen om verder te gaan met de raadpleging
 - De parochies/gemeenschappen suggesteren een of meer ontmoetingen van raadpleging te houden met de personen van de lokale gemeenschap. De parochies/groepen kunnen besluiten om een bijzondere raadpleging te organiseren om specifieke groepen (bijvoorbeeld adolescenten, jongeren, volwassenen, gehuwden, migranten en vluchtelingen, personen die weinig actief zijn in het geloof, degenen die te maken hebben met armoede of marginalisering) erbij te betrekken.
 - Suggesteren dat de parochies een manier vinden om een samenvatting te maken en/of te notuleren (door middel van iemand die als secretaris functioneert, van een elektronische registratie van de ontmoeting voor participanten of degenen die faciliteren, te belasten met het uploaden).
 - Een specifieke termijn en het proces/middel vaststellen waarmee alle bijdragen worden toegezonden aan de referenten of het diocesane team.
 - Het organiseren aanmoedigen van ontmoetingen na het proces van raadpleging met hen die hebben geparticipeerd, en anderen om wat er gedaan is, te delen, om een vervolg te geven aan de bijdragen die aangereikt zijn, en om de volgende stappen te onderscheiden om de geest en de stijl van synodaliteit op lokaal niveau te integreren.
- Gedurende de fase van raadpleging een geregelde actieve tegenwoordigheid garanderen in iedere parochie/gemeenschap door ondersteuning, bemoediging, begeleiding te bieden en onze dankbaarheid opnieuw te bevestigen ten opzichte van de geëngageerde personen.
- Tijdig de syntheses/bijdragen/suggesties verzamelen die afkomstig zijn van de lokale raadpleging.

- De organisatie superviseren van de ontmoetingen van de diocesane presynodale ontmoetingen (vgl. Aanhangsel C).
- De verzamelde bijdragen analyseren en samenvatten en een diocesane *korte synthese* uitwerken met een maximum van tien pagina's, die vervolgens binnen de vastgestelde termijn gecommuniceerd zal worden met de bisschoppenconferentie. Deze synthese zou moeten worden uitgewerkt door het team dat, in samenwerking met de bisschop en/of de door hem aangewezen persoon, samenwerkt met de diocesane referent/referenten (vgl. Aanhangsel D)
- De diocesane synthese tijdig naar de bisschoppenconferentie sturen.

De diocesane referent/referenten en het team moeten personen zijn die de volgende kwaliteiten bezitten:

- Een geestelijk rijpe persoon met een levend geloof.
- Een natuurlijke medewerker.
- Een doeltreffende communicator.
- Het vermogen om een verscheidenheid aan informatie samen te vatten.
- Het vermogen om met personen die afkomstig zijn uit verschillende contexten van cultuur, generatie en Kerk, op de beste manier interactie te hebben.
- Vertrouwd zijn met de diocesane structuren en processen.
- Enige voorafgaande werkervaring gehad hebben bij initiatieven van samenwerking en synodale processen.
- Nederigheid bij het werken met een medeverantwoordelijke en/of team, tonen open te staan voor de suggesties en gaven van anderen en bereid zijn te experimenteren met nieuwe werkwijzen.

Hier zij opgemerkt dat de diocesane referent/referenten niet noodzakelijkerwijs een lid/leden van de clerus moet/moeten zijn. Als men een model van medeverantwoordelijkheid gebruikt, wordt ten zeerste aanbevolen dat de medeverantwoordelijken een man en een vrouw zijn. Minstens één van hen zou een leek moeten zijn.

Het team dat samenwerkt met de referent/referenten zou de verscheidenheid van de componenten van het bisdom moeten weerspiegelen en de belangrijkste diocesane verantwoordelijken moeten bevatten: leken, vrouwen en mannen, clerus en gewijde religieuzen uit verschillende culturen, generaties en modellen van vorming die de verschillende ambten en charisma's van de Kerk vertegenwoordigen, in het bijzonder het pastorale werk van het bisdom met de jongeren, de gezinnen, de migranten, de vluchtelingen en de armen. Het zou nuttig zijn, als enkele leden van het team voorafgaand (beter recent) hebben gewerkt in synodale processen op lokaal, diocesaan of nationaal niveau of voor soortgelijke initiatieven.

* Noot: in het Vademecum en alle aanhangsels die het begeleiden, en de andere bronnen verwijst de term "bisdom" naar de lokale Kerken in het algemeen, en kan het vervangen worden door de termen eparchie, ordinariaat of iedere andere gelijkwaardige kerkelijke instelling.

AANHANGSEL B

Suggesties om een ontmoeting van synodale raadpleging te organiseren

De bijeenkomsten van synodale raadpleging kunnen worden georganiseerd tussen verschillende groepen in een parochie of door verschillende personen uit verschillende parochies bij elkaar te brengen. Ook andere diocesane organen of religieuze organisaties of lekenorganisaties kunnen samenwerken om ontmoetingen van raadpleging te organiseren. Wat volgt, is een algemeen schema van de stappen die men kan volgen.

1. Wij suggereren een organisatieteam te formeren om het proces van raadpleging en de ontmoetingen op lokaal niveau te plannen en te realiseren, met inbegrip van de onderscheiding over hoe men de personen kan bereiken, en over de meest geschikte methodes om de dialoog en de participatie in de context van een authentieke synodale ervaring te bevorderen.

2. Men kan de participatie bevorderen door middel van aankondigingen in de parochie, sociale media, brieven enz. Met behulp van wijkorganen en lokale kerkelijke instellingen zoals scholen en maatschappelijke centra kan men een bijzondere krachtsinspanning doen om degenen te vinden en te bereiken die gedurende een bepaalde tijd niet regelmatig in contact zijn geweest met de kerkelijke gemeenschap. Men zou zich moeten inspannen om degenen die uitgesloten zijn of met wier stem vaak geen rekening wordt gehouden, erbij te betrekken.

3. De participanten zouden idealiter uit personen moeten bestaan die een verscheidenheid aan gemeenschappen, ervaringen, culturen, leeftijdsgroepen en levensstijlen weerspiegelen. De grootte van de groepen kan afhangen van de beschikbare plaats van samenkomst en het aantal moderatoren.

4. Ongeveer 2-3 weken vóór de bijeenkomst zou aan alle participanten materiaal ter voorbereiding voor gebed en reflectie toegestuurd moeten worden en dit kan ook een korte lectuur bevatten over de principes van de synodaliteit, de belangrijkste vragen voor de reflectie en enkele suggesties voor het bidden en het onderscheiden betreffende deze vragen, met inbegrip van enkele aanbevolen passages uit de Schrift. De participanten zouden ook geïnformeerd moeten worden over de methodes die bij de synodale bijeenkomst gebruikt moet worden. Zij zouden tijd moeten reserveren voor de persoonlijke voorbereiding door al dit materiaal te gebruiken, omdat dit cruciaal is met het oog op een vruchtbare dialoog.

5. De belangrijkste vragen voor de reflectie zouden ter zake doende en bondig moeten zijn. Vaak is het beter om weinig vragen te hebben die diepgaand onderzocht kunnen worden dan veel vragen die oppervlakkige antwoorden zouden krijgen. Deze Synode stelt de volgende fundamentele vraag: Een synodale Kerk “gaat samen de weg” bij de verkondiging van het evangelie. Hoe gebeurt dit “samen de weg gaan” vandaag in uw lokale Kerk? Welke stappen nodigt de Geest ons uit te zetten om te groeien in ons “samen de weg gaan”? (DP 26). In het beantwoorden van deze vragen worden wij uitgenodigd om:

- *Ons onze ervaringen te herinneren.* Welke ervaringen van onze lokale Kerk roept deze vraag ons voor de geest?

- *Deze ervaringen op een meer diepgaande wijze te herlezen.* Welke vreugde hebben zij gebracht? Welke problemen en hindernissen zijn zij tegengekomen? Welke wonden hebben zij blootgelegd? Welke inzichten hebben zij gewekt?
- *De vruchten verzamelen die gedeeld moeten worden.* Waar weerklinkt in deze ervaringen de stem van de Heilige Geest? Wat vraagt de Geest van ons? Wat zijn de punten die bevestigd moeten worden, de perspectieven voor een verandering, de stappen die gezet moeten worden? Waar registreren wij een eensgezindheid? Welke wegen gaan er open voor onze lokale Kerk?

Vaak is het zeer nuttig voor de participanten na te denken over de weg die door hun lokale gemeenschap tot vandaag is afgelegd. Wat is de geschiedenis van het geloofsleven van de gemeenschap geweest? Welk traject heeft de gemeenschap afgelegd om te komen tot waar zij zich nu bevindt? Hoe heeft de tegenwoordigheid van God zich doen voelen? Samen het verleden in herinnering brengen helpt om de gemeenschap op te bouwen en de weg die haar wacht, te leiden.

Om de personen te helpen deze fundamentele vraag te verdiepen zijn er tien thema's ontwikkeld om enkele belangrijke aspecten van "beleefde synodaliteit" te benadrukken (DP 30). De vragen waarmee ieder van de tien thema's gepaard gaat, kunnen worden gebruikt als uitgangspunt of als een richtlijn om de raadpleging te verrijken. Deze vragen vindt men in Deel 5 van het *Vademecum*, maar u kunt een meer gedetailleerde versie vinden in het materiaal ter begeleiding, beschikbaar op de website van de Synode.

6. Men zou zich ervan moeten vergewissen dat er een voldoende aantal groepsmentoren is overeenkomstig de methode en het formaat waarvoor gekozen is om de bijdragen van de raadpleging te verzamelen, en dat zij adequaat zijn voorbereid om het proces te leiden. Men zou ook de groep personen moeten vinden die de samenvatting van de raadpleging zal voorbereiden.

7. Gedurende de ontmoeting zullen het gemeenschappelijk gebed en de liturgie een fundamentele rol vervullen. Het wederzijds naar elkaar luisteren is gebaseerd op het luisteren naar het Woord van God en van de Heilige Geest. Belangrijke vormen van gebed kunnen worden gebruikt om te vragen om de leiding en de inspiratie van God, opdat Hij onze wederzijdse gemeenschap kan verdiepen. De liturgie en het samen overwegen van de Schrift kunnen desbetreffend zeer nuttig zijn.

8. Kan men een methode gebruiken die voor een groepsdialoog geschikt is en die de principes van synodaliteit weerspiegelt. De methode van het Geestelijk Gesprek bevordert bijvoorbeeld een actieve participatie, een aandachtig luisteren, een bespiegeland spreken en een geestelijke onderscheiding. De deelnemers vormen kleine groepen van ongeveer 6-7 personen van verschillende herkomst. Deze methode vereist minstens een uur voor de uitvoering ervan en omvat drie gedeelten. In het eerste gedeelte deelt ieder om de beurt de vrucht mee van het eigen gebed met betrekking tot de tevoren in omloop gebrachte vragen voor een reflectie (vgl. nr. 5 van dit Aanhangsel). Er is in deze fase niet voorzien in een debat; de participanten luisteren eenvoudigweg aandachtig naar iedere persoon en gewaar te worden hoe de Heilige Geest in henzelf, in de persoon die spreekt, en in de groep als geheel werkt. Er volgt een tijd van stilte om de innerlijke dynamiek van ieder gewaar te worden. In het tweede gedeelte delen de participanten hetgeen hen het meest in het eerste blok en gedurende de

tijd van stilte heeft getroffen. Men kan ook iets van een dialoog houden, maar met handhaving van dezelfde geestelijke aandacht. Ook dit blok wordt gevolgd door een tijd van stilte. Tenslotte denken de participanten in het derde blok na over hetgeen hen in de conversatie innerlijk heeft bewogen en hetgeen hen het diepst heeft getroffen. Ook nieuwe inzichten en vragen die nog geen antwoord hebben gevonden, worden kenbaar gemaakt. Spontane dankgebeden kunnen de conversatie afsluiten. Doorgaans zal een kleine groep een moderator hebben en een secretaris die aantekeningen maakt (u kunt een gedetailleerde beschrijving van dit proces op de website van de Bisschoppensynode.

9. Wanneer de groepsdialoog eenmaal beëindigd is, zouden de participanten hun ervaring van het proces opnieuw in hun kleine groep moeten onderzoeken en delen. Hoe is hun ervaring geweest? Wat zijn de ups en downs? Welke nieuwe dingen kunnen zij begrepen hebben? Wat hebben zij geleerd over de synodale stijl? Hoe was God aanwezig en aan het werk tijdens de tijd dat zij samen waren?

10. De participanten zouden het vervolgens eens moeten worden over het antwoord dat gegeven moet worden aan het team, belast met de organisatie/de facilitering. De leidende vragen voor de diocesane synthese, beschreven in Deel 4 van het *Vademecum* kunnen als basis gebruikt worden voor dit antwoord op lokaal niveau (vgl. ook Aanhangsel D).

11. Alle participanten kunnen vervolgens bijeenkomen om de ontmoeting af te sluiten. Een vertegenwoordiger van iedere kleine groep kan in het kort de ervaring ervan delen. De participanten zouden geïnformeerd moeten worden over de eerstvolgende fase van het synodale proces, zodat zij weten hoe hun bijdrage heel de Kerk kan helpen. Er aanbevolen de bijeenkomst af te sluiten met een gebed of een gezang van dank.

12. Na de ontmoeting kunnen de leden van het team dat met de organisatie/facilitering is belast, bijeenkomen om de hele ervaring te herzien en de synthese voor te bereiden die gebaseerd is op de door alle kleine groepen gepresenteerde antwoorden. Vervolgens kunnen zij hun synthese indienen bij de diocesane referent/referenten.

13. Als enkele personen niet in staat zijn om persoonlijk of op afstand te participeren aan een vergadering, zou men het mogelijke moeten doen om hen te bereiken via sms, telefoongesprekken, radio-uitzendingen of andere geëigende middelen. Het is belangrijk dat wij ons best doen om naar de stem van allen, vooral van hen die gemarginaliseerd zijn, te luisteren.

AANHANGSEL C

Diocesane presynodale ontmoeting

Iedere lokale Kerk vult de diocesane fase aan met een diocesane presynodale ontmoeting. Deze ontmoeting verschaft de verschillende leden van het bisdom de gelegenheid om samen te komen voor een liturgieviering, om samen te bidden, om na te denken over hun ervaring van het synodale proces in het bisdom, om te luisteren naar de antwoorden die naar voren zijn gekomen uit de ontmoetingen van synodale raadpleging in heel het bisdom, om een dialoog te voeren over de huidige werkelijkheid van de lokale Kerk en de tekenen van de tijd, om de tot het bisdom gerichte oproep van de Heilige Geest betreffende de weg van de synodaliteit te onderscheiden. Daar een groot gedeelte van het proces van raadpleging van de diocesane fase zich binnen specifieke gemeenschappen van de lokale Kerk zoals parochies, ambten en andere kerkelijke groepen kunnen afspelen, is de doelstelling van de diocesane presynodale bijeenkomst een representatieve doorsnede van heel het bisdom bijeen te brengen, met inbegrip van minderheidsgroepen en de personen aan de periferie, en het de participanten mogelijk maken om samen te bidden, te luisteren, na te denken en te onderscheiden. Na deze ontmoeting zou het resultaat van de diocesane presynodale bijeenkomst samen met de antwoorden die uit de bijeenkomsten van synodale raadpleging van heel het bisdom naar voren zijn gekomen, toegevoegd moeten worden (vgl. Aanhangsel D voor verdere informatie over de diocesane synthese).

DOELEINDEN

- a. De periode van de diocesane fase van de synodale raadpleging van het Volk van God voltooiën.
- b. Vieren en nadenken over de naar voren komende omstandigheden en de ervaring van de diocesane route bij het samen afleggen van de synodale weg.
- c) De belangrijkste thema's van de diocesane raadpleging benadrukken met een gekozen groep van vertegenwoordigers van de verschillende gemeenschappen van het bisdom.
- d) De leden van de verschillende gemeenschappen (parochies, ambten, bewegingen, scholen, clerus, religieuze gemeenschappen, gemarginaliseerden, jongeren, culturele groepen enz.) betrekken bij de reflectie over de ervaring en stimulansen die naar voren zijn gekomen uit het proces van raadpleging met het oog op de diocesane synthese, die gebaseerd is op de in het hele bisdom ontvangen antwoorden.
- e) Luisteren naar hetgeen God heeft gezegd via de gelovigen van het bisdom, om zijn wil voor de lokale Kerk en de te volgen trajecten waartoe Hij uitnodigt, opdat men komt tot een diepere gemeenschap, een vollere participatie en een vruchtbaardere zending.
- f) De meest efficiënte procedures, de synodale trajecten en een nieuw elan en een nieuwe vitaliteit naar voren doen brengen die ertoe leiden een Kerk te zijn van het samen de weg gaan, van wederzijds naar elkaar luisteren en een meer synodale medeverantwoordelijkheid.
- g) Een diocesane synthese uitwerken die doorgaat wat er door het Volk van God gedurende het proces van raadpleging in het bisdom is gedeeld als bijdrage aan het synodale proces dat in de Kerk aan de gang is.

PARTICIPANTEN

Wie zal deelnemen aan deze synodale bijeenkomst, zal afhangen van de lokale situatie van het bisdom. De bisdommen kunnen deze richtlijnen aanpassen aan de dimensies van de bevolking, de geografische afstanden, de beschikbare middelen, de culturele vorming van de personen enz. Het zou ideaal zijn, als er onder de leden zouden zijn:

- De diocesane bisschop, de hulpbisschoppen en de diocesane referent/referenten of het team;
- Personen wier stem op een onvoldoende wijze worden gehoord, zoals zij die onder armoede lijden, ouderen, minderheidsgroepen, geïsoleerde personen, gehandicapten, migranten, vluchtelingen, inheemse groepen enz.;
- Lekenverantwoordelijken (mannen, vrouwen, jongeren van verschillende diocesane ambten en organen);
- Andere leken (mannen, vrouwen en jongeren, door de parochies en andere kerkelijke organisaties uitgenodigd);
- Leden van de clerus (diocesane priesters, reguliere priesters, diakens enz.);
- Leden van Instituten van Godgewijd Leven en Sociëteiten van Apostolisch Leven (om de verscheidenheid aan charisma's te weerspiegelen) en leidinggevend van apostolische en charitatieve werken;
- Betreffende oecumenische en interreligieuze afgevaardigden (en anderen die, ook al zijn zij geen katholiek, hun bijdrage kunnen leveren met nuttige perspectieven voor de Kerk);
- Personen met specialistische competenties die noodzakelijk zijn voor een ontmoeting, met inbegrip van moderatoren en deskundigen in de ecclesiologie op pastoraal of theologisch gebied.

DAGORDE EN OPZET VAN DE DIOCESANE PRESYNODALE BIJEENKOMST

De dagorde van deze bijeenkomst bestaat in het viëren van het tot dan toe door het bisdom afgelegde synodale traject, het nadenken over de antwoorden die zijn ontvangen als resultaat van het proces van raadpleging in heel het bisdom, het beginnen met de uitwerking van een diocesane synthese die de vruchten van het luisteren en de onderscheiding van het Volk van God in het bisdom vertegenwoordigt. Deze diocesane synthese zal de bijdrage van het bisdom zijn die naar de bisschoppenconferentie gezonden zal worden.

Over de vorm van deze bijeenkomst zal in onderscheiding samen met de diocesane bisschop en de diocesane referent/referenten of het team een beslissing worden genomen om op de meest efficiënte wijze de boven vermelde doelstellingen in de context van het bisdom na te streven (vgl. de website van de Synode voor verdere suggesties en middelen). Er wordt ten eerste aanbevolen dat de diocesane fase wordt afgesloten met een liturgieviering, waarbij God dank wordt gebracht voor hetgeen beleefd is, en de leiding van de Heilige Geest voor de toekomstige weg wordt ingeroepen. De verwezenlijking van de andere elementen van de ontmoeting kan blijken uit de onderscheiding van ieder bisdom. De diocesane referent/referenten heeft/hebben de verantwoordelijkheid alle antwoorden die uit het proces van raadpleging in het hele bisdom zijn ontvangen, te verzamelen, en deze laatste zouden aan de participanten bij de afsluitende ontmoeting van de diocesane fase gepresenteerd kunnen worden.

MOGELIJKHEDEN OM SYNODALE ONTMOETINGEN OP AFSTAND OF HYBRIDE ONTMOETINGEN (E-SYNODALE ONTMOETINGEN)

Het kan noodzakelijk of nuttig zijn enkele ontmoetingen online of hybride ontmoetingen te organiseren, zowel voor de zittingen van lokale raadpleging als voor de diocesane viering die het proces in heel het bisdom zal afsluiten. De ontmoetingen online of verwezenlijkt door persoonlijke ontmoetingen of online kunnen een efficiënte optie vormen, vooral te midden van de COVID 19-pandemie. Men zou bijzondere aandacht eraan moeten besteden dat deze ontmoetingen online of hybride ontmoetingen plaatsvinden in een geest van gebed, gemeenschap en aandachtig naar elkaar en de Heilige Geest luisteren. Degenen die faciliteren, of de moderatoren zouden zich ervan moeten vergewissen dat alle participanten in de omstandigheden verkeren om hun eigen bijdrage te leveren en hun stem te laten horen, met inbegrip van degenen die zich minder op hun gemak voelen of minder vertrouwd zijn met de technologie.

DE ROL VAN DE JONGEREN BIJ DE SYNODALE ONTMOETINGEN ON LINE OF HYBRIDE ONTMOETINGEN (E-SYNODALE ONTMOETINGEN)

Wij moedigen de bisdommen aan om de jongeren bij de planning en de uitvoering van deze synodale bijeenkomsten online te betrekken, waarbij men zo naar creatieve manieren zoekt om ze toegankelijk en gebruikersvriendelijk te maken voor alle participanten, de verschillende vereisten van de verschillende leeftijdscategorieën voor ogen houdend.

Instrumenten zoals sociale media, virtuele platformen en interactieve technologie zouden het best gebruikt kunnen worden om een groter aantal personen te bereiken en de antwoorden te verzamelen die bij de diocesane referent/referenten afgeleverd zouden kunnen worden. De jongeren kunnen een sleutelrol spelen bij het op een creatieve en efficiënte wijze leveren van een bijdrage aan dit initiatief.

AANHANGSEL D

Vorbereiding van de diocesane fase

De diocesane synthese heeft ten doel de belangrijke vruchten van de onderscheiding van heel het Volk van God van het bisdom door te geven. Aanbevolen wordt dat deze vruchten samen worden gevat in een document van niet meer dan 10 pagina's. Ander materiaal zoals beelden, video's, geschiedenissen, persoonlijke artistieke uitdrukkingen en getuigenissen kunnen worden gepresenteerd als bijlagen in de mate waarin zij de ervaring en de bijdragen van de participanten helpen naar voren doen komen.

De diocesane synthese zou de verscheidenheid aan standpunten en tot uitdrukking gebracht meningen moeten weerspiegelen en bijzondere aandacht moeten besteden aan de door de participanten zowel positieve als negatieve beleefde ervaringen. De synthese zou meer dan een reeks van algemene of leerstellig correcte uitspraken trouw moeten zijn aan de stem van de personen en aan hetgeen naar voren is gekomen uit hun onderscheiding en dialoog. De tegengestelde standpunten die onder hen naar voren komen, moeten niet achterwege gelaten worden, maar erkend en als zodanig kenbaar gemaakt worden. Sommige standpunten zouden niet uitgesloten moeten worden eenvoudigweg omdat ze door een kleine minderheid van participanten. Soms kan het perspectief van hetgeen wij een "rapport van een minderheid" zouden kunnen noemen, een profetisch getuigenis vormen van wat God tot de Kerk wil zeggen.

De inhoud van de synthese kan worden georganiseerd overeenkomstig de volgende vragen die als suggestie worden aangereikt. De doelstelling is op adequate wijze de verschillende vruchten door te geven, hetgeen men heeft begrepen, de vreugde en de uitdagingen van de synodale ervaring en de onderscheiding onder de gelovigen van het bisdom:

- Wat zijn betreffende het proces van de raadpleging de belangrijkste stappen die in het bisdom zijn gezet? Wat zijn de belangrijkste vragen geweest? Wat is er gedaan om een zo groot mogelijk aantal participanten erbij te betrekken en de periferie te bereiken? Welk percentage personen in het bisdom heeft bij benadering op een of andere wijze geparticipeerd? Zijn er groepen geweest waarvan de participatie bijzonder vermeldingswaardig is? Zijn er specifieke groepen geweest die om de een of andere wijze niet hebben geparticipeerd?
- Wat is het belangrijkste geweest van de gehele ervaring van de raadpleging? Wat zijn de sterkte- en zwaktepunten, de momenten van troost en van troosteloosheid geweest? Welke bepalingen, houdingen of gevoelens zijn opmerkelijk? Welke spanningen of onenigheden zijn uit het proces van luisteren naar voren gekomen? Welke argumenten of kwesties hebben verschillende standpunten doen ontstaan? Wat zijn in het geheel de vruchten geweest die de Heilige Geest door middel van deze ervaring heeft gebracht?
- Wat is onder de lokale antwoorden bijzonder belangrijk, verrassend of onverwacht geweest? Welke nieuwe perspectieven of nieuwe horizons hebben zich geopend? Welke bijzondere geschiedenissen of levenservaringen zijn bijzonder aangrijpend geweest en waarom? Welke standpunten blijken een sterke weerklank gehad te hebben? Welke standpunten zijn minder vermeld, ook al waren ze interessant en opmerkelijk?

- Waartoe heeft over het algemeen de Heilige Geest de gemeenschap geïnspireerd om te zien betreffende de huidige werkelijkheid van de synodaliteit in de lokale Kerk, met inbegrip van de licht- en schaduwzijden? Wat hebben de participanten te zeggen ten opzichte van de terreinen waarop de Kerk behoefte aan genezing en bekering, in haar geestelijk leven, in de cultuur, in de houdingen, in de structuren, in de pastorale praktijken, in de relaties en het missionaire elan?

- Op welke wijzen nodigt de Heilige Geest de lokale Kerk uit om te groeien in de synodaliteit? Welke dromen, verlangens en aspiraties van de Kerk zijn door de participanten tot uitdrukking gebracht? Welke stappen voelt het bisdom op basis van hun antwoorden zich geroepen te zetten om meer synodaal te worden? Welke zijn de eerstvolgende stappen die ons bisdom geroepen is om in gemeenschap met heel de Kerk te ondernemen op de weg van de synodaliteit?

- Welke culturele beelden kunnen onze ervaring van synodaliteit vertegenwoordigen?

Er wordt aanbevolen dat de synthese meer door een klein team wordt voorbereid dan door een grote vergadering. Dit team zal zijn taak vervullen in samenwerking met de bisschop en de diocesane referent/referenten. Zij zouden alle bijdragen moeten lezen in een geest van gebed. De bijeenkomsten zelf van het team zouden gekenmerkt moeten worden door synodaliteit en een geestelijke onderscheiding, waarbij men onder leiding van de Heilige Geest luistert naar de levende stem van het Volk van God in heel het bisdom.

Ieder bisdom moet ervoor kiezen de synthese vóór of na de diocesane presynodale bijeenkomst voor te bereiden, mits de vruchten van die bijeenkomst worden opgenomen in de diocesane synthese. Voor zover mogelijk, zou ieder moeten voelen dat zijn stem vertegenwoordigd blijkt te zijn in de synthese. Voor de transparantie kunnen de namen van de leden van de redactie, evenals het proces van de synthese van de antwoorden, aan allen bekend worden gemaakt. Het wordt ten zeerste aanbevolen dat de synthese, wanneer zij eenmaal geredigeerd is, openlijk bekend wordt gemaakt als een toetssteen voor de weg van het bisdom langs de weg van de synodaliteit. Voor zover mogelijk, zou men het Volk van God de mogelijkheid moeten bieden de inhoud van de diocesane synthese te herzien en hierop te reageren, voordat deze officieel aan de bisschoppenconferentie wordt gestuurd.,